

Ο ΟΥΡΤΙΝΟΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'—1929

ΑΘΗΝΑΙ, 1 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 59

ΛΥΡΙΚΑ ΧΡΩΜΑΤΑ

12

Αυγή, και πῶς βροδήκαμε στῶν λειβαδιῶν τ' ἀρώματα !
Βασιλὰ στὰ μίτια σου ἔπαιζαν τῆς ἀνοιξῆς τὰ χρώματα.
Τρουγούσαν τ' ἀνθὴ γύρω μας ἀκούραστες οἱ μέλισσες.
(Μοῦ εἶπαν πὶς ἄλλον ἀγαπᾶς καὶ μένα δὲ μὲ θέλησες).

Μὰ σὶν κατηφορίζουμε κ' οἱ δύο μας τὸ ξερόρεμα
σ' ἐν' ἄγριο ἀγκάθι σύρθηκε τὸ γιορτινὸ σου φρόρεμα.
Ἔσκυφα ἀθέλητα σιμά. Κεῖταν ἐσὲ λεβέντισα,
τὸ χέρι μου μετώνονας, ποὺ τὴν καρδιά σου κέντησα.

13

Σ' ἀκούω, βορμιά, νὰ δέρονεσαι στὸν τοῖχο μου μεσ'ἀνυχα,
μὲ τὰ βαριά σου δάχτυλα ζητώντας μάταιο στήριγμα,
νὰ μαίρουνε στὰ σκοτεινὰ παράθυρά μου δλιάνοιχα
καὶ νὰ σκορπᾶς στὴν ἐρημιὰ τὸ τραγικὸ σου σφύριγμα.

Στὴ σιγαλιά τῆς ἐξοχῆς ποὺ νᾶρθω μόνος κίνησα
νὰ μ' ἀγκαλιάσῃ ὁ λυτρωμὸς, πόθος νὰ μ' ἔβρῃ γλήγορος,
τὴ σπαραγμένη ἐλπίδα μου μαζί σου ἀπόψε θρήνησα
καὶ ὁ θρήνος ἔγινε καημὸς γλυκὸς μου καὶ παρήγορος.

14

Ἦ πρωῖνὸ ξεκίνημα, γιὰ τὴν δουλειὰ τὴν ἄχαρη,
καθὼς πετιέμαι ἀπ' τὴ φωλιά μὲ πίστη καὶ συχώρεση
καὶ ὅλα γελοῦνε γύρω μου, κ' εἶναι ἡ γαλήνη ζάχαρη
ποὺ τρέχει μέσα στὸ αἷμα μου γιὰ δύναμη καὶ μπόρεση,

ἐσὲ λογιᾶζω καίθε μιά φορά μέσα στὸ πάλεμα
καὶ στὸν ἀγώνα τῆς ζωῆς, αἰώνια πικροθύμητο,
ὅταν ἡ ἀχάριστη καρδιά σ' ἐλπίδας τρομοσάλεμα
μὲ τὴ χαρὰ τὸν πόνο μου σφραγίζει τὸν ἀκούμητο.

15

Μόνος. Βαθιὰ μεσάνυχτα. Κ' οἱ λύπες μου ἀραδιάζανε
στὴ μνήμη, τὴν παλιὰ χαρὰ ποὺ τὴν ψυχὴ μου πότιζε.
Τάραζε ἀέρας δυνατὸς τὶς λεῖκες ποὺ στενάζανε,
γλαυκὴ φρεγγαροσυνειριά τὸ δρόμο μου ἀχνοιρώτιζε.

Κ' ἐκεῖ στὸν ὄχτο, στὴν κορυφὴ, ποὺ ἦρθα γοργὰ βαδίζοντας
—τὸ ποταμίκι μ' ἔσεργε στὸ μυστικὸ του τρέξιμο—
χάραζε ἀλόγο ἀπέραντος καὶ νέος γιὰ μένα ὄριζοντας
στὸ ξαφνικὸ μιάς ἀστραπῆς παρηγορήτρας παίξιμο.

16

Τοῦ κάμπου ἡ ζέστη μ' ἔραγε, τὴ μοῖρα μου χιλιόβουσα
κ' ἐσᾶς λαχτάρησα, βουνιά, χλοῖσμέα κεφαλόβουσα.
Τὸ κάτι ἐδῶ ποὺ μὲ κρατεῖ στοῦ χρόνου τ' ἀργοκύλημα
ἢ νὰ πεθάνω ἢ νὰ χαρῶ, παντοτεινὸ μου δίλημμα.

"Ἄς λείψῃ κι ὁ καιμὸς, καρδιά, ποὺ στ' ὄνειρο ἀνεβάζει σε
καὶ λέει πὼς ὅλα τᾶμαθε στὸν κόσμο αὐτὸν καὶ τάζησε...
Στ' ἄγρια στοιχεῖα, στὸ παιδεμα, στοῦ στοχασμοῦ τὸ λάθεμα,
σ' ὅ,τι στενεύει μου τὴν πνοή, πικρὸ καὶ μαῦρο ἀνάθεμα!

17

Θυμὸς τῆς ἀλλαξοκαιριᾶς, τὸ βοριαδάκι σάρωσε
στὸν ἀνοιξιᾶτικο οὐρανὸ τὰ γνέφη τοῦ ἀποδειλινου,
καὶ στὸ τραπέζι μου, ἀψυχη ἢ μορφὴ, γιὰ μιάς ἰλάρωσε
παλιοῦ σατύρου πῆλινου.

Γιατὶ θυμῆθηκα, ὁ μικρὸς θεὸς, κρυερὰ νυχτιόμερα
ποὺ μ' ἔβλεπε ὦρες σὲ σπουδὴ χαριτωμένη κι ἀγόνη,
καὶ πονηρὰ ἀναγέλασε γιὰ μὲ κρυφὰ κι ἀπόμερα
μὲ μάτια ζωῆς στὴν ὄψη του, γενάτη καὶ τετράγωνη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ

Ὁ γηραιὸς μου διδάσκαλος, ὁ κ. "Ἀσοφος, ἐξακολουθεῖ νὰ μὴν ἐννοῇ μερικὰ πράγματα.

— Δὲν καταλαβαίνω — μοῦ ἔλεγε, τὴν παραμονὴν τῆς ἀναβληθείσης ἐφέτος, διὰ βρησκευτικὸς λόγους, Πρωτομαγιάς, γιὰτὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ποὺ γίνεται σήμερα, ὀνομάζεται Ἑορτὴ τῶν Ἀνθέων.

— Πῶς θὰ ἐπιθυμοῦσατε νὰ ὀνομάζεται, διδάσκαλε;

— Δὲν ξέρω τί θὰ ἐπιθυμοῦσα, ἀγαπητέ μου φίλε. Ἴσως νὰ μὴν ἐπιθυμοῦσα, ἀπολύτως, τίποτε. Σὲ κάθε περίστασι, ἀν, αὐτὸ ποὺ γίνεται τακτικὰ κάθε χρόνο, σὰν καὶ σήμερα, θεωρεῖται ἑορτὴ, θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῇ, μᾶλλον ἑορτὴ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι, ἐπὶ τέλους, διασκεδάζουν ἢ νομίζουν, πὼς διασκεδάζουν, μὲ τοὺς πλέον ἀξιοδακρύτους τρόπους. Ποτὲ ὅμως ἑορτὴ τῶν ἀνθέων.

— Θέλετε νὰ πῆτε, διδάσκαλε...

— Θέλω, ἀπλούστατα, νὰ σοῦ κάνω, ἀγαπητέ μου, μία ἐρώτησι: Ἄκουσες ποτὲ σου νὰ ὀνομάζεται ἡ Νύχτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου Ἑορτὴ τῶν Πρωτοεστάντων, ποὺ ἐκρεουργήθησαν, τὴν τρομερὴ ἐκείνη νύχτα;

— Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν ἄκουσα ποτὲ μου τέτοιο πρᾶγμα.

— Καὶ ὅμως ἡ σημερινὴ νύχτα εἶναι ἡ Νύχτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου τῶν λουλουδιῶν. Ὡς αὔριο τὸ πρωτὶ, δὲν θὰ μείνη λουλούδι ποὺ νὰ μὴ ἔχη κρεουργηθῇ, μὲ τὸν σκληρότερο τρόπο. Νομίζει κανεὶς πὼς κάποιος Κάρολος ΙΧ προστάζει: «Νὰ σφαχθοῦν. Ἀλλὰ νὰ σφαχθοῦν ὅλα». Δὲν βλέπεις λοιπὸν τοὺς φονιάδες, ποὺ ὁρμοῦν πρὸς τοὺς κήπους; Ἵστερ' ἀπὸ λίγες ὥρες, ὅλα τὰ λουλούδια θὰ εἶναι νεκρά. Καὶ αὐτὸ ὀνομάζεται: Ἑορτὴ τῶν Ἀνθέων. Ὡραία ἑορτὴ, μὰ τὴν ἀλήθεια!

Ὁ κ. "Ἀσοφος, ἀφοῦ ἔμεινε θλιβερὰ σιωπηλός, λίγες στιγμὲς, ἐξηκολούθησεν:

— Ἄν ὑπῆρχε, τοῦλάχιστον, κάποια εὐλάβεια γιὰ τοὺς ὠραίους αὐτοὺς νεκρούς. Ἄν ὑπῆρχε κάποια αἰσθητικὴ στὸ δράμα αὐτὸ τοῦ θανάτου. Ἀλλοίμονο! Ἡ αἰσθητικὴ τῆς Πρωτομαγιάς εἶναι μία αἰσθητικὴ Βανδάλων.

Οἱ ἄνθρωποι στολίζονται μὲ νεοθέριστα ρόδα καὶ τρώνε, ταυτοχρόνως, σκορδαλιὰ. Ὡς νὰ χάθησαν οἱ ἄλλες ἡμέρες τοῦ χρόνου, κάνουν τὴ δίαιτα τοῦ βρωμεροῦ αὐτοῦ βολθοῦ. Μὲ ποιὸν τρόπον, τώρα, ἡ αἰσθητικὴ τους συμβιβάζει τὴν ὁσμὴν τοῦ ρόδου μὲ τὴν ὁσμὴν τοῦ σκόρδου, ὥστε νὰ θεωρῇ ἀπαραίτητον, κάθε Πρωτομαγιά, τὸν μοργανατικὸν αὐτὸν γάμον, μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ καταλάβω. Καὶ ὅμως σὲ ὅλα τὰ τραπέζια τῆς Πρωτομαγιάς τὰ τριαντάφυλλα μαδοῦν ἐπάνω στὶς πιατέλες τῆς σκορδαλιᾶς καὶ στὶς κανάτες τοῦ ρετσίνατου.

— Οἱ ἄνθρωποι διασκεδάζουν, διδάσκαλε.

— Δὲν ἐσκέφθηκα ποτὲ νὰ ἐμποδίσω κανέναν ἄνθρωπο νὰ διασκεδάσῃ, μὲ τὸν τρόπον ποὺ τοῦ ἀρέσει. Ἴστω καὶ μὲ σκόρδα καὶ ρετσίνατο. Δὲν μπορῶ, ὅμως, καὶ νὰ μὴν ἐρωτήσω: Εἶναι ἀπαραίτητα τὰ ρόδα στὸ εἶδος αὐτὸ τῆς διασκεδάσεως; Δὲν θὰ μπορούσαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ διασκεδάσουν χωρὶς νὰ ὄβρουν τὴν ὠραιότητα; Τὸ τραπέζι, ὅπου σερβίρεται ἡ σκορδαλιὰ καὶ ὁ τσίρας, ἢ δίδυμη αὐτὴ βρωμερὴ ἐφεύρεσις τῆς πρωτομαγιάτικης αἰσθητικῆς, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ στολισθῇ μὲ ρόδα καὶ μὲ κρίνα; Καὶ τί ἔρχονται νὰ γιορτάσουν οἱ ἄνθρωποι στοὺς κήπους; Τὰ σκόρδα ἢ τὰ ρόδα; τὸν τσίρον ἢ τὸ κρίνον; Καὶ τί νὰ μυρισθοῦν; Τὴν ἀναπνοὴν τῶν παραδείσων ἢ τὴν ἐρυγὴν τοῦ μεθυσμένου; Ἡ ὅλα αὐτὰ μαζί, καὶ τοῦτο λέγεται Πρωτομαγιά; Ἴδου τόσα πράγματα, ποὺ δὲν κατορθώνω νὰ ἐννοήσω, ἀγαπητέ μου φίλε! Τὸ λάθος εἶναι ἴσως δικό μου. Ἐννοῶ τόσο λίγα πράγματα στὸν κόσμον αὐτόν.

Ἄγριες φωνὲς μεθυσμένων, ποὺ ἐπέστρεφαν ἀπὸ τοὺς κήπους, μέσα σὲ θορυβώδη, σκονισμένα ὄχηματα, διέκοψαν τὸν κ. "Ἀσοφον.

— Ὅλοι οἱ Πρωτοεστάνται ἐσφάγησαν! . . . ἐμουρμούρισε. Δὲν ἔμεινεν οὔτε ἓνας! Ἡ Νύχτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου ποῖς εἶπεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν; Ἐγινε τακτικὴ ἐτησίᾳ «ἑορτὴ» τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Πρωτομαγιά!

Εμείνε, πάλιν, λίγες στιγμές, σιωπηλός. Και, με τα μάτια βυθισμένα στην απόστασιν, ής γ' ανέκλυψε κάποιον μακρυνόν θραμα, εξηκολούθησε:

— Πρωτομαγιά... Και όμως ή Πρωτομαγιά θά μπορούσε να είναι μία πραγματική έορτή των λουλουδιών. Μία έορτή ωραιότητας. Οι άνθρωποι, άγνοι και καθαροί, ύστερ' από ένα λουτρών καθαριότητας, με άσπιλα σώματα και άσπιλα ρούχα, θά επήγαιναν να χαιρετίσουν τ' λουλούδια στους άνθισμένους κήπους. Την ήμέρα εκείνη, κανένα χέρι δέν θά ήτο συγχωρημένο να χωρίση

άπό τ' κλαδί του, ούτε τ' ταπεινότερο λουλούδι του άγρου. Διότι ο φόβος ενός λουλουδιού θά έτιμωρείτο με θάνατον, ως άνθρωποκτονία. Αυτή θά ήτο ή πραγματική έορτή των λουλουδιών. Μία έορτή έξαγνισμού, παρθενίας, ωραιότητας. Και οι άνθρωποι, μεθησμένοι άπό τ' άυλον νέκταρ, πού θά τους έκερνούσε ή "Ανοιξίς με τ' χρυσά κύπελλα των καλύκων, θά όνειρεύοντο ένα Παράδεισον. Και θά τόν πραγματοποιούσαν για μία νύχτα. Και ή νύχτα της Πρωτομαγιάς θά ήταν τότε ή νύχτα του Σολωμού:

Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ο ΑΝΤΡΕ ΜΩΡΟΥΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ένα γοργό πέρασμά του άπό την Αθήνα, έκανε «έπίκαιρο» τόν Αντρέ Μωρουά. Στο Παρίσι ήταν «της μόδας» όλον τόν περυσινό χειμώνα, και κατ' αντανάκλασιν, και στην Αθήνα, στους κύκλους πού παρακολουθούν, λίγο ή πολύ, τή σύγχρονη γαλλική φιλολογία. Τ' τελευταίο του μυθιστόρημα είχε, για να μιλήσουμε τή γλώσσα της έποχής, «un succès monstre». Μέσα σε λίγους μήνες πουλήθηκαν περισσότερα άπό έκατό χιλιάδες αντίτυπα. Ο εκδότης Γκρασσέ θά έμειν' ένθουσιασμένος, φαντάζομαι, όπως και ο Μωρουά, άλλωστε, πού, μολονότι έγκατέλειψε τή βιομηχανία, δέν έπαυσε ώστόσο να είναι λιγάκι... βιομήχανος. Μόνον πού τώρα έχει περιορίσει σε μία βιομηχανία περισσότερο του γούστου του: τή βιομηχανία του βιβλίου.

Είχα τήν ευχαρίστηση να τόν γνωρίσω. Είναι ο τύπος του γλυκομίλητου, του ευγενικού, του κοσμικού, καλλιεργημένου φρανταέζου. Όταν σου μιλεί, έχεις τήν έντύπωση ότι ποτέ δέν είναι δυνατόν να θυμώσει, να παραφερθεί. Ότι δέν έχει μανίες, ότι δέν έχει πάθη, ότι δέν μπορεί να υποπέσει σε κανένα άπό τ' μεγάλα εκείνα λάθη πού καταστρέφουν κάποτε και δλόκληρη ζωή, ότι πιστεύει σ' όλα και σε τίποτε άπολύτως, ότι δέν μπορεί να συνεπαρθεί, να θυσιασθεί για

κανένα ιδανικό. Θυμήθηκα τόν τρόπο πού μου μίλησε ο Ισράτι για τόν Μωρουά: ήταν ένα κράμα χλεύης πικρής και περιφρονήσεως, ο τρόπος με τόν όποιον θά μιλεί πάντοτε ένας άνθρωπος πού δονείται, πού παθαίνεται, πού ένθουσιάζεται, πού πάσχει, ένας άνθρωπος ζωντανός για έναν άνθρωπο πού όλα τ' ζυγίζει και τ' μετρά, έναν άνθρωπο, ως πούμε τή λέξη, νεκρό. Θυμήθηκα ακόμη τόν χαριέστατο και τόσο γνήσια άριστοκρατικό γάλλο Dieu-la-Rochelle πού μου έλεγε... "Αλλ'... ως μήν πώ τί μου έλεγε: θά ήταν άδιακρισία.

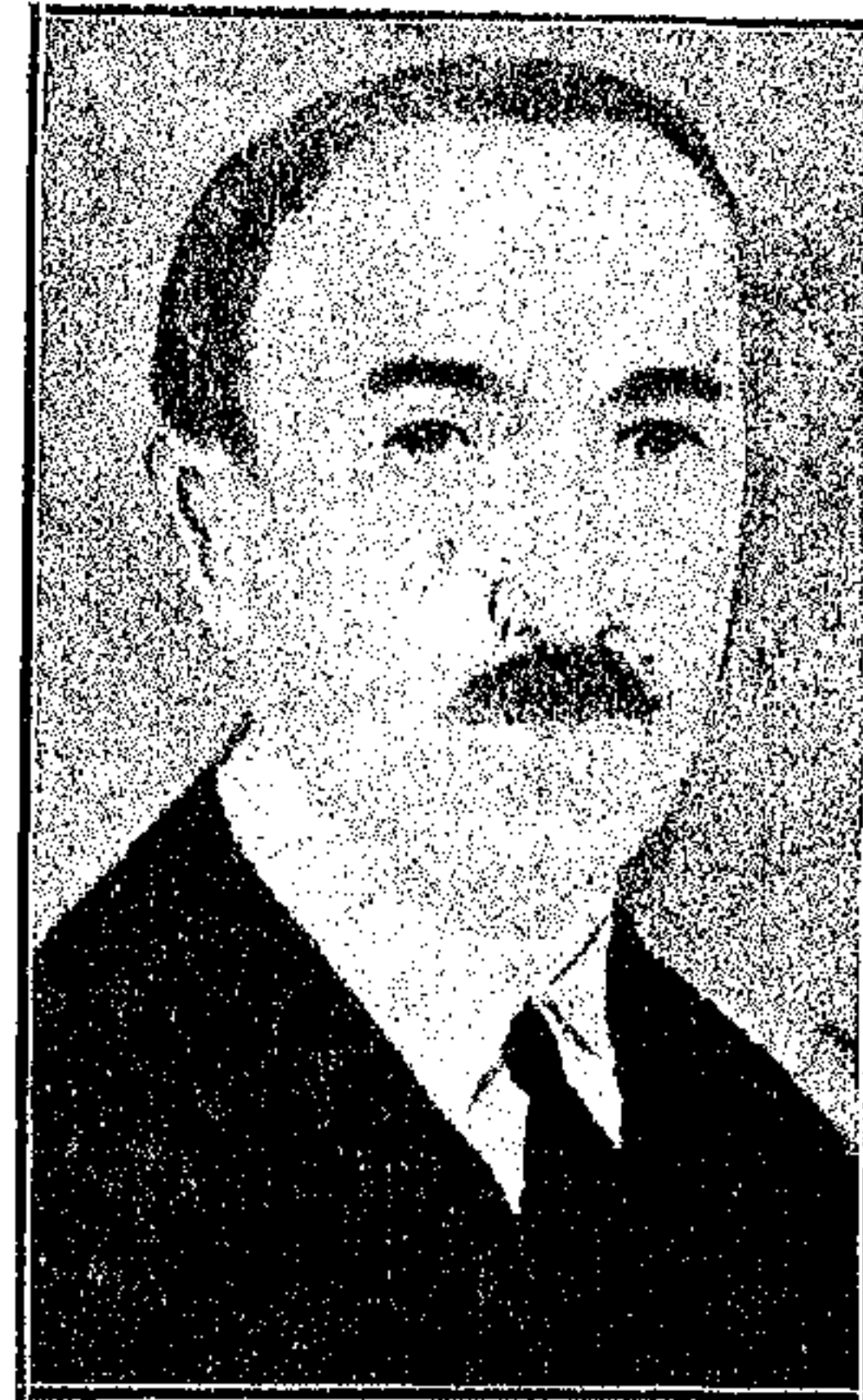
Μήν υπερβάλωμε ώστόσο. Είναι συμπαθέστατος άνθρωπος ο Μωρουά. Ευχάριστος, όμιλητικός, φίλος. Φαντάζομαι ότι σε μία κυρία του κόσμου θά κρατούσε έξαιρετη συντροφιά. Ανήκει στην κατηγορία των τύπων εκείνων, πού, καθώς ο ήρωας του «Climats» Φίλιππος, σε τίποτε δέν άρέσκονται τόσο, όσο στο να κάθονται δίπλα σε μία νέα γυναίκα και να μιλούνε μαζί της «sur des nuances de sentiments». Κατά βάθος ο Μωρουά όπως και οι περισσότεροι γάλλοι άλλωστε, δέν είναι παρά ένας παρατηρητής, ένας ψυχολόγος, ένας «analyste», ένας «observateur du cœur humain» όπως έλεγε για τόν έαυτό του σοβαρευόμενος ότι είναι ο Stendhal. Και τ' «Climats», ένα μυθιστόρημα

αναλύσεως είναι. Και σ' αυτό έγκείται ή μεγαλύτερη, ή μοναδική του αξία.

Πέντε-έξη μυθιστορήματα, και δύο πολύκροτες βιογραφίες — ή ζωή του Σέλλεϋ και ή ζωή του Ντισραέλι, — νά, ποιό είναι τ' κυριώτερο, όλο σχεδόν τ' έως τώρα έργο του Μωρουά. Δέν ανήκει στην χορεία των καλύτερων νέων γάλλων συγγραφέων. Είναι όμως άπ' τους πιδ φημισμένους.

Ο Μωρουά, όπως και ο Μοράν και ο Μοντελάν και τόσο άλλοι, είναι άπό τους συγγραφείς πού έγιναν γνωστοί κατά τόν πόλεμο, και ιδίως εύθως μετά τόν πόλεμο. Ο Μωρουά άρεσε και άρέσει στο γαλλικό κοινό, γιατί του έφερε κάτι πού τ' έστερήθηκε για καιρό και πού πρds στιγμής νόμισε ότι θά τόχανε: τ' κατ' έξοχήν έθνικά χαρίσματα των γάλλων μυθιστοριογράφων. Την ανάλυση των αισθημάτων γνώριμων τύπων και σε γνώριμα πλαίσια (άντιθέτως πρds τους κοσμοπολιτικούς τύπους και τ' κοσμοπολιτικά πλαίσια άλλων μυθιστοριογράφων), μία σύνθεση ρασιοναλιστική, κλασσική, και ένα βγος στρωτό, όμαλό, λιτό, άκοπο κ' ευχάριστο (1), χωρίς τους έκτραχηλισμούς τους τόσο κουραστικούς — για τ' μέσον γαλλικό άναγνωστικό κοινό — άλλων συγγραφέων. Η χάρη και ή fantaisie, ο άδιάκοπος φωσφορισμός, ο κατακλυσμός των εικόνων, τ' άπροσδόκητα φραστικά εύρήματα ενός Κοκτώ, ενός Ζιρωντού και ενός Μοράν ακόμη — πολύ πιδ «συνηρητικού» ώστόσο άπ' τους δυό προηγούμενους. — Έθελξαν, ξάφνισαν, έγοήτευσαν, στο τέλος όμως

(1) Άλλά και στεγνό και φτωχό και άχρωμο.

ANDRÉ MAUROIS

έκούρασαν. Ο Μωρουά ήλθε ώσαν αντίδοτο. Ξανάφερε τήν ίσορροπία πού είχε χαλάσει. Οι γάλλοι ξανάμπαιναν στα παλιά τους καλούπια, ξαναύρισκαν στα βιβλία του μία γνώριμη αντίληψη ζωής. Δέν ήταν δυνατόν να μήν του κάνουν τήν υποδοχή πού τ' έκαναν (μιλώ πάντα για τ' μεγάλο άναγνωστικό γαλλικό κοινό) και να μήν τ' δώσουν τή θέση πού τ' έδωσαν.

Θά τ' άδικούσα, αν έχαρακτήριζα τ' «Climats» ένα άπλό μυθιστόρημα μοιχείας. Έντούτοις κατά βάθος αυτό είναι, και μάλιστα γραμμένο κατά τόν παλαιότερο και κοινότερο τρόπο: τόν αυτοβιογραφικό. Μυθιστόρημα διπλής μοιχείας: στο πρώτο μέρος ή γυναίκα άπατά τόν άνδρα της, ή Océile του Φίλιππο Μαρσνά, και στο δεύτερο, ο άντρας τή γυναίκα του: ο ίδιος Φίλιππος Μαρσνά τήν δεύτερη σύζυγό του, τήν Ισαβέλλα.

Άλλά δέν είναι αυτό μόνον. Κάτω άπό τ' διπλό δράμα της μοιχείας κρύβονται πολύ γενικώτερα (αν μπορεί, ώστόσο, να υπάρξει τίποτε γενικώτερο άπ' τόν έρωτα) και σπαρακτικώτερα δράματα. Η άσυγνωσία (2), ή άδυναμία άπόλυτης επικοινωνίας, άπόλυτου άλληλογνωρισμού ενός άντρας και μιας γυ-

(2) Έπάρχουν «ήθικά» «κλίματα» οικογενειακά, άτομικά, όπως και φυσικά, μεταξύ των όποιων δέν μπορεί να υπάρξει καμιά επαφή. Αυτή κυρίως ή ιδέα αναπτύσσεται στο «Climats». Ο Μωρουά πιστεύει ότι δέν μπορεί ν' άποξενωθεί κανείς άπό τήν οικογένειά του, όσο διαφορετικός και αν είναι. Έτσι εξηγείται και ή συνεκτικότητα της οικογένειας, και ιδίως της Γαλλικής. «Chez tes Mercenats le mariage était ton jours de clou. Την ίδια θεωρία — θεωρία συνηρητική — πιστεύει και ο Maurois.

ναικός, όσο κι αν αγαπιούνται (και πολύ περισσότερο, συνεπώς, δυο ανθρώπων εν γένει) και ή μοιραία φθορά που υφίστανται ανεξαιρέτως όλα τα αίσθημα, και τα δυνατώτερα ακόμη. Ο Φίλιππος, διηγούμενος στη δεύτερή του γυναίκα το δράμα του πρώτου του γάμου — της πρώτης και μοναδικής του αγάπης — το αποδίδει κυρίως στην μανία του γνωρισμού. « Έχει, λέγει, ήταν το κέντρο του κακού. Σε μια όξεια πνευματική περιέργεια ». « Ήθελε να γνωρίσει τί γινότανε μέσα στο μικρό κεφάλι της γυναίκας του, όπως έ γνώριζε από τις καθαροτυπωμένες καθημερινές « καταστάσεις » την ήμερησία παραγωγή του έργουστασίου του. Και όσο αισθανότανε την Odile, μολοντί γυναίκα του, κλειστή, μακρυνή και μυστηριώδη, τόσο το μαρτύριό του μεγάλωνε. — Το δράμα ωστόσο δεν είναι καθαρό δράμα γνωρισμού. Δεν υποφέρει ο Φίλιππος γιατί δεν μπορεί να γνωρίσει έντελώς, να εισδύσει ως τα μύχια της ψυχής και των σκέψεων της γυναίκας του, αλλά γιατί αισθάνεται ότι με το να μένει έτσι μακρυνή και ξένη ή γυναίκα του, μένει πιο ανεξάρτητη, πιο ανεξέλεγκτη, πιο κύρια των πράξεών της, λιγότερο υποταγμένη στην δεσποτεία του, στην κυριαρχική δεσποτεία του άντρου. Όταν ήταν κοντά του, όταν την είχε όλη δική του, του ήταν αδιάφορη, και μόνον όταν του έφευγε, ξαναζωντανεύε μέσα του ο πάθος να κυριαρχήσει στο πνεύμα της, όπως κυριαρχούσε στα κτήματά και στα έργουστασία του, « sentiment eù il y avait surtout de l'orgueil, l'orgueil souterrain masqué de modestie et de réserve qui était propre à la famille de monpère ».

Άλλά και πιο κάτω ακόμη απ' αυτό το αίσθημα, υπάρχει κάποιιο άλλο, δυνατότερο και πιο τυραννικό: Ο φόβος μήπως την χάσει. Την Odile μάς την περιγράφει σαν ένα πλάσμα τρομερά υπερήφανο και αυτεξούσιο, που δεν έννοει να υποστή κανένα έλεγχο, να δώσει σε κανένα λογαριασμό των πράξεών της. Φιλόποτος όμως και ζηλιάρης απ' την πολλή αγάπη, ο Φίλιππος την παρεξηγεί: φαντάζεται ότι αγωνίζεται τόσο πολύ για την ανεξαρτησία της, για να είναι πιο ελεύθερη στις κινήσεις της, πράγμα που αποδεικνύεται στο τέλος αληθινό.

* *

Στην διάλεξη που έκανε ο Μωρουά στον

« Παρναστό » με θέμα « πώς και γιατί γράφεται ένα μυθιστόρημα », είπε τὰ εξής, σχετικά με το πρώτο γενεσιουργικό έμβρυο, με τον τρόπο που συλλαμβάνονται και κυφορούνται τα μυθιστορήματα: « Είς την αρχήν υπάρχει σχεδόν πάντοτε ένα μικροεπεισόδιον, μία πολύ ισχυρά έντύπωση. Δημιουργείται εις το πνεύμα του μυθιστοριογράφου, πολλάκις χωρίς να τ' αντιληφθῆ και ο ίδιος, το πρώτον πρόσωπον του μυθιστορήματος. Σιγά-σιγά, ή πρώτη αυτή έντύπωση αυξάνει, πλουτίζεται με όλην την πείραν και τὰς περιπετείας του συγγραφέως, λαμβάνει μορφήν και σχῆμα, και μίαν ήμέραν αναπτύσσεται έτοιμη » (1).

Δεν φαντάζομαι να είναι άτομική ή περιπέτεια που διηγείται ο Μωρουά στο μυθιστόρημά του, μολοντί, σε ώρισμένα της στοιχεία τουλάχιστον, δεν αποκλείεται να είναι και άτομική. Καθώς πολύ σωστά και ο ίδιος είπε, « ο μυθιστοριογράφος κρύπτεται όπισθεν του ήρωός του και δι' αυτό ακριβώς του είναι δυνατόν να όμιλήσει έλευθέριως (2) ».

Καθόλου λοιπόν άπίθανο να μάς διηγείται μια περιπέτεια της ζωής του, συγκαλυμμένη φυσικά και κάπως αλλαγμένη, ο Μωρουά. Έκείνο όμως για το όποιο δεν μένει καμμιά άμφισβασία, είναι ότι το πρόσωπο που πρώτο κ' έντονώτερα δημιουργήθηκε μέσα του (και που γι' αυτό ίσως το απέδωκε με την μεγαλύτερη ζωντάνια) είναι ή Odile. Ο ίδιος είπε ότι τα πρόσωπά των τα δημιουργούν συνήθως οι συγγραφείς έχοντας όπ' όψιν όχι ένα μόνον μοντέλο, αλλά πολλά. Το ίδιο έλεγε κι' ο Προύστ. Δεν ξέρω πώς δημιούργησε την Odile, άσφαλώς όμως είναι ο ζωντανώτερος τύπος απ' όσους παρουσίασε ως τώρα ο Μωρουά.

Πόσο όμως και αυτός ακόμη είναι τύπος ρασιοναλιστικά πλασμένος! Το αλώνιο έλάττωμα των Λατίνων. Η Odile δεν έχει την πυκνότητα εκείνη της ζωής που βρίσκομε στους τύπους ώρισμένων ρωσικών ιδίως και άγγλικών μυθιστορημάτων, είναι, όπως οι περισσότεροι τύποι των γαλλικών δραμάτων

(1) « Έλευθερον Βήμα ». Περίληψις μερικῶν σημειῶν της διαλέξεως του Μωρουά.

(2) « Όσο άντικειμενικώτερο στη μορφή, λέγει ο Ουάιλντ στις « Intensions », είναι ένα έργο, τόσο υποκειμενικώτερο είναι στο βάλλο, και μόνον όταν φορεί μάσκα ο ποιητής, μπορεί να πῆ την αλήθειαν ».

και μυθιστορημάτων, κατασκευάσμα του λογικού. Δεν κατορθώνει να δώσει την έντύπωση αὐθύπαρκτου όντος, λυτρωμένου απ' την επέμβαση του συγγραφέως, όπως μία ήρωίδα του Ντοστογιέφσκη ή του Τόμας Χάρντυ. Ο συγγραφέας την σκισάρει σιγά-σιγά με μικρές πινελιές και ό,τι μαθαίνουμε γι' αυτήν, από τις περιγραφές του συγγραφέως το μαθαίνουμε, και όχι απ' τα χίλια μύρια μικροκινήματα εκείνα, που είτε μένουν στην κατάσταση των αισθημάτων, είτε εκδηλώνονται σε πράξεις, ελοκληρώνουν και κάνουν πραγματικά ζωντανή μια προσωπικότητα.

Και τί δεν μαθαίνουμε για την Odile: ότι είναι υπερήφανη, άτίθασση, ίκανή να κάνει και τις πιο βίαιες και τελειωτικές πράξεις και στο παραμικρότερο πλήγωμα της υπερηφανείας της, ότι είναι κακιά, άνόητη, φιλάρεσκη, άστατη, άπλη, παιδική, ίκανή να διασκεδάσει με το κάθε τί, ένα πλάσμα με μια λέξη πολυσύνθετο, πλούσιο, γοητευτικό, μια γυναίκα άξια ν' αγαπηθῆ όπως αγαπιέται.

Γιά όλη αυτά τα γνωρίσματα του χαρακτήρος της μάς « πληροφορεί » ο συγγραφέας διαδοχικώς σε διάφορα μέρη του βιβλίου, στην κατάλληλη, φυσικά, κάθε φορά στιγμή. Η ήρωίδα του και έτσι αποκτά κάποιια ζωντάνια, το άτομό της διαχέει κάποιαν άτμόσφαιρα που την αισθάνεται κανείς σε όλο το βιβλίο και που άποτελεί το μεγαλύτερο θέληματρο του. Πόσο όμως με τον πλοῦτο που της δίνει ο συγγραφέας (και που μένει στατικός και σχηματικός μόνον), πόσο ζωντανώτερη θα ήταν, και τί έξάλσιο και αλησμόνητο πλάσμα θα έγινόνταν, αν κεντούσε τη φαντασία ενός αληθινού δημιουργού, αν την άδραχνε απ' την πραγματικότητα και την χάριζε στον κόσμο της τέχνης ένας από τους μυθιστοριογράφους εκείνους που πλάθουν, λές, τα πρόσωπά τους με το ίδιο ύλικό με το όποιον πλάθει και τα δικά της πρόσωπα ή ζωή!

Η Odile είναι ο ζωντανώτερος τύπος του έργου, ο μόνος ζωντανός. Όλοι οι άλλοι, μολοντί τους αναλύει και τους ψυχογραφεί επίμονα ο συγγραφέας, έχουν κάτι το ρηχό και το μονοκόμματο, δεν αναδίδουν τον ακαθόριστο εκείνον παλμό που έχουν οι ζωντανοί ήρωες. Έφκιάχτηκαν με το λογικό μόνον είναι σχηματικοί.

Ο Φίλιππος έχει, φαντάζομαι, πολλές ιδιότητες του συγγραφέως. Είναι αισθηματικός, λεπτός, καλλιεργημένος. Έπαγγέλλεται τον βιομήχανο, περισσότερο όμως φαίνεται καλλιτέχνης, άνθρωπος που σκύβει πάρα πολύ στα βίβια του έαυτού του. Έχει τις ιδιότητες των δειλών, των άδούλων, των αδύνατων ανθρώπων, είναι πάρα πολύ πολιτισμένος.

Ο Μπερζερέ, ο ήρωας του Άνατόλ Φράνς, όταν τσακώνει σχεδόν επ' αυτοφώρω την γυναίκα του να τον άπατά, δεν έχει καμμιά βίαιη αντίδραση, δεν ξεσπά σε πράξεις όπως θα έκανε ένας κοινός άνθρωπος. Σκέπτεται, αναλύει, φιλοσοφεί, εξηγεί. Η άπάτη της γυναίκας του είναι γι' αυτόν ένα φαινόμενο σαν όλοδῆποτε άλλο, που προσπαθεί να το καθορίσει λογικά μέσα του, να βρει τα αίτιά του, να διαγράψει την μορφολογία του. Το ίδιο περίπου συμβαίνει και με τον Φίλιππο, τον ήρωα των « Climats ». Μολοντί τρελλά έρωτευμένος με την γυναίκα του, δεν έχει, όταν μαθαίνει ότι τον άπατά (του το λέγει και ή ίδια στο τέλος), καμμιά από τις βίαιες εκείνες αντιδράσεις που θα είχε στη θέση του κάθε πιο ζωντανός, λιγότερο δηλαδή πολιτισμένος άνθρωπος. Έννοει, εξηγεί την πράξη της, και, φυσικά, την συγχωρεί. Όταν στην τελευταία συνάντησή τους, πριν για πάντα χωριστούν, του λέγει εκείνη, θέλοντας να δικαιολογήσει την πράξη της, ότι της είναι άπαραίτητος (1) ο έραστής της (μολοντί, παρατηρεί, σε πολλά της άρέσει λιγότερο απ' τον άντρα της), ότι όταν περνά λίγες ώρες μαζί του, της φαίνεται πως γίνεται πιο δυνατή, πως ζει καλύτερα και πιο έντονα, ο Φίλιππος δε σκέπεται ούτε στιγμή να ρίξει την ευθύνη όλης αυτής της ιστορίας στην γυναίκα του, αλλά δέχεται το δυστύχημά του σαν ένα πλήγμα της Μοίρας για το όποιο δεν ευθύνεται κανείς. Γι' αυτό και συγχωρεί την Odile. Είναι μια στάση που δείχνει φτώχεια ζωής. Δεν συγχωροῦν όσοι αγαποῦνε. Και δε θα τη συγχωρούσε την

(1) Το αληθινό, ωστόσο, κέντημα του πάθους, ή ακατανίκητη έλξη, ή τυφή μέση των αισθήσεων, αποδίδονται θαυμάσια με τη φράση αυτή: « Άν τη μέρα εκείνη, γράφει ο Φίλιππος, ξαπλώνόμενος στις σιδηροδρομικές γραμμές και έπρεπε να περάσει άπάνω από το κορμί μου για να συναντήσοι τον έρωμένο της, θα το έκανα χωρίς διασκεδά ».

Ὅτι λέει ἡ καρδιά (*)

ΔΙΗΓΗΜΑ

Μὲ χλωμένα τὰ χέρια στὶς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ, μ' ἓνα στραπατσαρισμένο πλεχτό, ἓναν σκυλαπνίχτη ἄλικο γύρω στὸ λαιμό,— ἔκανε κρού ἀκόμα,— ὁ Μανώλης ἀνέβαινε τὸ σοκκάκι κάτω ἀπ' τὴν Ἀκρόπολη.

Πήγαινε γραμμὴ στὸ μπακάλιο τοῦ Θανάση τοῦ Φάντη, ὅπου ἔπαιρνε τὸ ταχτικό του σὰ σκόλαγε ἀπ' τὴ δουλειὰ τὸ σούρουπο.

Μέσα ἀπὸ τὸ τζάμι τῆς πόρτας τοῦ μαγαζιοῦ, μὰ πρόχειρη ἐπιγραφὴ διατάζε καθαρά: « Ἀμα εἰσέρχεσε, ντούπ! κλειέτε ».

Δὲν εἶχε κολονυχτώσει κ' ἡ ταβέρνα εἵτανε ἀδειανή. Κανένas ἀπ' τὴ συνηθισμένη παρεῖτα τοῦ Μανώλη,— κάμποσι Πλικιωτάκια—, δὲν εἶχανε ἔρθει, κι' ὁ Μανώλης εὐχαριστήθηκε, γιατί ἤθελε σήμερονά μινε λίγο μοναχός.

Ἔπεσε βαρὺς σ' ἓνα σκαμνί, ἔβαλε τὸνα ποδάρι ἀπάνω στ' ἄλλο, κ' ἡ κάλτσα ἢ παρδαλή, μ' ἓνα ρέμπελο ἄσπρο λυταρίδι, πρόβαλαν κάτω ἀπ' τὸ λασπωμένο μπαντζάνι.

Πόσες συλλογὲς τὸν τυραννοῦσαν τώρα, ἔτσι καθὼς στήλωνε τὰ μεγάλα του μάτια στὸ ταβάνι ποὺ κρέμονταν οἱ σκοῦρες καὶ τὰ λαμπόφυλα.

Σὰν ἦρθανε κάμποσοι πελάτες ἀκόμα, τὸ μαγαζάκι γιόμισε ἀπὸ βοή καὶ κεινοῦς. Παραμέσα, στὸ ἰδιαίτερο, τραβοῦσαν γραμμὴ ὅσοι ντρεπότανε νὰ φαίνονται ἀπὸ τὸ δρόμο. Αὐτοὶ φοροῖσανε κολάρα κ' εἶχανε καὶ τὸ μπαστουνάκι τους.

Ὁ Θανάσης, μὲ τὴν κοιλάρα τὴ φασκιωμένη σ' ἄσπρογάλαξη ποδιά, καὶ τὰ μακρὰ μουστάκια, κάτι μουστάκια μπόλικο καὶ κρεμιστά σὰν ἓνα μίτσο ἀνιθο δεμένο κα-

ταμεῖς κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του, μπαινόβγαινε στὸ ἰδιαίτερο ρίχνοντας τὸ μάτι ὀλοῦθε. Ἔγραφε καὶ τοὺς λογαριασμοὺς σὲ μιὰ πλάκι κρεμισμένη στὸ μεσότοιχο. ἔδινε καὶ διαταγὲς στὸ Γιάννη τὸν παραγωγό.

Ὁ Μανώλης, τραβώντας ὀλοένα τὸ ταγάρο του παφ πούφ, ἔρριχνε τὸ μάτι κατὰ τὴν πόρτα σὰν κάποιον νὰ περιμένε. Ἀνέγι' αὐτὸν τὸν κάποιον, παρουσιάστηκε ἓνας νέος ἀπὸ τὴ συντροφιά του, ὁ ἐπιγραφοποιὸς ὁ Λουκάς. Ψηλός, ἀδύνατος, μὲ μιὰ γραβάτα ἀνεμιστή. Ὁ Λουκάς μάζεψε γύρω του ἐργάτες ἀπλοϊκούς, παιδιά νεαρά, κ' ἔβγαζε τὸ ἄχτι του γιὰ τὴ φτώχεια του, μιλώνοντας ἐπαναστατικὰ γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα. Περνοῦσε γιὰ διαβυσμένος στὴ συντροφιά κι' ἀκούονταν μὲ προσοχή. Ὁ ἴδιος δὲν πολυμιταλάβαινε τί ἔλεγε. Ἦξερε ὁμως πὼς ἔπαιζε τὸ ρόλο τοῦ σκανδαλάρικου καλαμιοῦ, ποὺ ἀναδεύει ὡς τὸν πάτο τὸ ἥσυχο νερὸ καὶ τὸ θολώνει. Δὲν πείσθηκε μάλιστα γιὰ τὴν ἀξία του: κατάφερε κι' ἀπόκτησε ἓνα τικ νευρικό, στὸ πρόσωπο, ποὺ εὔρισκε πὼς τὸν κάνει πιὸ σπουδαῖο.

Μαζί του εἵτανε σήμερονά δυὸ παλιοὶ τῆς συντροφιάς κ' ἓνας κεινούριος. Σὰν τοὺς εἶδε ὁ Μανώλης νάρχοντιν στὸ τραπέζι του ὅπως πάντα, ξύνισε λίγο τὰ μούτρα. Ὁρεξή γιὰ κουβέντες δὲν εἶχε. Ὁ νοῦς του γύριζε ἄλλοῦ.

Ποῦ καὶ ποῦ μέσα στὸ μαγαζὶ ἔμπαινε κανένα μικρὸ κοριτσάκι γιὰ νὰ ψωνίσει, ἢ κίμματα γιὰ μὲ τὸ μαῦρο τὸ τσεμπεράκι καὶ τὴ φουστὰ τὴ σουρωτή.

— Βάλε μου μισή, παιδάκι μου. Ἀπ' τὸ καλό!

— Ὅτι τὸπιασα.
Ὁ Γιάννης ἄρπαξε τὴν κανάτα μὲ τὰ βιδάνια καὶ γιόμιζε. Δὲ βαρύνει! Τ' ἀφρεντικό ἔλεε πὼς τὸ σπέρτο σκοτώνει τὰ

μικρόβια ὅσο μεγάλι καὶ νάνα. Κ' ὕστερον αὐτοὶ οἱ πελάτες δὲν εἶχανε ταχτικά. Γιὰ τοὺς ταχτικούς ποὺ κάθονταν μὲ τίς ὥρες καὶ κατέβαζαν μεζέδες κ' ἀδειάζανε ἀριδύτις μισές, εἵτανε ἄλλος λογαριασμός. Γι' αὐτοὺς τὸ κρεσι ἀνέβαινε ἀπ' τὸ ὑπόγειο δροσερό, δροσερό, ὄχι σὰν τ' ἄλλο τὸ σκοτωμένο ποὺ ζεσταίνονταν μὲς στὴν κανάτα καὶ κόλλαγε στὴ γλώσσα σὰ ρετσινόλαδο.

Ἡ παρέα τοῦ Μανώλη εἶχε κουρδιστεῖ τώρα γιὰ καλὰ μὲ τὸ ποτι καὶ μὲ τὴν κουβέντα ποὺ ἔπεσε σὲ ζητήματα ποὺ τοὺς ἀναβαν τὰ αἷματα. Ὅλοι τους, χώρια ἀπ' αὐτὸν, συζητάγαν μὲ σπουδαιότητα.

— Ἐγὼ δὲ θέλω ἱμπεριαλισμό, θέλω ἰσότη, ἔλεγε ὁ Γιακουμῆς ὁ χτίστης, χτυπώντας στὸ τραπέζι τὸ ποτήρι του. Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐξ ἴσου.

— Ἐ καλὰ, ποῦ δίνουν πενήντα, ἔβδομηντα χιλιάδες δραμές. Μπορεῖς νὰ ζήσεις μοναχὰ μ' αὐτές; ρώτησε δειλὰ ὁ καινούριος σὰ νὰ γύρευε νὰ φωτιστῆ.

— Αὐτὰ δὲ βαστάνε ἔτσι, μάστορ Γιακουμῆ, εἶπε μὲ βαρύτητα ὁ Λουκάς.

— Δὲ λέω αὐτό. Ἐγὼ δὲν εἶπα αὐτό. Λέω τὸ κεφάλαιο ν' ἀποξεράνει τὰ μέλη. Τὸ ὅποῖον δίνει δουλειὰ στὸν ἐργάτη. Γιὰ τὸν θέλεις τὸν πόλεμο. Ἄρπαξε Τουρκιά, φάε Ἀσία, τράβα πᾶρα πέρι.

— Καλὰ, παρατήρησε ὁ Ἠπειρώτης τῆς συντροφιάς, μ' ἂν ἢ Ἀρβανιτιά,— σὺ νοσο μὲ σύννορο εἰμιάστενε — σοῦ πατήσει τὰ σύννορα καὶ μπεῖ στὸ σπῆτι σου; Ἔτσι γιὰ θὰ κάτσεις, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, ἃ!

— Σὰν εἶναι ἔτσι, ναι! μὰ τὸ κεφάλαιο πρέπει νὰ χτυπηθῆ. Οἱ κεφαλαιοκράτες κινούν τὸν πόλεμο, φώναξε ὁ ἐπιγραφοποιός. Σοῦ λένε, ὄμπρός. Κ' ὕστερον γυρίζεις μ' ἓνα χέρι, μ' ἓνα ποδάρι γιὰ τὸ χιτῆρι τους. Ποιὸς σ' ἀποζημιώνει; Σ' ἄλλα κράτη τὸ ἐλάχιστο, τοὺς βρῖσκουν δουλειά, τοὺς ντύνουν ἀπὸ καπέλλο μέχρι σῶβρακο. Καλὰ λέει ὁ Γιακουμῆς τὸ λοιπὸν.

Κολακεμένος ὁ Γιακουμῆς, ποὺ δὲν θυμόνταν καὶ καλὰ γιατί πῶμα τὸν παίνεσαν, κίνητε τὸ κεφάλι στοχαστικά.

— Μωρὲ ποιὸς θὰ κοιτάξει τὸν ἄλλον, εἶπε. Ἐδῶ εἶσαι μὲ τὸν ἀδερφό σου καὶ γίνεστε ἀπὸ δυὸ χωριὰ ἀπάνω στὴ μερισά, κατὰ πὼς λέει κ' ὁ Μαστραμποῦλ Χόν-

τζας: Ὅχι, ἐγὼ θὰ πάρω ἑκατό, ὄχι αὐτὸς θὰ πάρει εἴκοσι.

— Ἐγὼ τὸ λοιπὸν δὲν τὰ θέλω ὅύτε τὰ εἴκοσι ὅύτε τὰ ἑκατό. Θέλω νὰ τοῖς σπράξω ὅλους τοὺς...

— Αὐτὰ τὰ φταῖνε οἱ ἔκμεταλλεῦτες, ξανῶπε ὁ Γιακουμῆς. Δὲ θέλω ἱμπεριαλισμό, κύριος. Θέλω νὰ κάτσω φρόνιμα στὸ σπιτάκι μου. Δουλειά, δουλειά,—φαι, φαι. Μὰ μὴ μοῦ κουβεντιάσεις περὶ κεφάλαιο, γιατί τοὺς παίρνει ὁ διάολος τὸν πιτέρα... Λέω σωστά; ρώτησε κουνώντας τὸ Μανώλη ποὺ κάθονταν δίπλα του.

— Ἐμένα τὰ λές; ἔκανε ἐκεῖνος χωρὶς ὀρεξή.

Ὁμως στὴν ἴδια στιγμὴ ἓνα φῶς σὰ χαμιόγελο πέρασε στὰ κατσουφιασμένα μούτρα τοῦ Μανώλη, γιατί ἔκαμε ὁ Θεὸς καὶ φάνηκε ἡ Ξανθὴ, ποὺ τόσην ὥραν τὴν περιμένε, μισοσκυμένη στὴν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ μ' ἓνα μπουκάλι στὰ χέρια.

— Γιάννη! λίγο γλυκάδι.

Ἡ κοπέλλα ἀλλάξε μαζί του μὲ φρυγάτη ματιά, κίνοντας τὸν ἀδιάφορο. Σὰν ἔφυγε, ἡ καρέλια τοῦ Μανώλη ἔβγαλε ἀγκάθια κ' οἱ πιτοῦσες του μυρμηγκιάσανε. Τράβηξε μονορούρι τὸ ρέπτο τοῦ ποτηριοῦ του, σηκώθηκε καὶ βγήκε ὀξω.

— Ἀνόρεχτος εἶναι ὁ Μανώλης, παρατήρησε ὁ Γιακουμῆς.

— Ἀς' τὸν αὐτὸν, ἔκανε ὁ Λουκάς κατιφρονητικά. Ὁ ἔρωτοχτυπημένος ἀνθρώπος εἶναι ἀχρηστος γιὰ ὅλα τ' ἄλλα.

Αὐτὸς καυχότανε πὼς ποτὲ δὲν πιάνονταν. Ὅπου ἐβρισκε, πουλοῦσε ἔρωτα σ' ὅλους τοὺς δρόμους καὶ σ' ὅλες τίς γωνίες. Εἶχε καὶ κάμποσες ταχτικὲς σὲ διάφορες γειτονίες, ποὺ ἢ κάθε μιὰ τους νόμιζε πὼς εἵτανε ἡ μοναχὴ φιλενάδα του. Ὅπως τὸν ἔφερνε ὁ δρόμος κ' ἡ δουλειά, βολεύονταν μὲ τὴν κάθε μιὰ καὶ καλοπόρνε. Ὁ ἔρωτας τοῦ Λουκά εἵτανε κινικός, ἐγωϊστής, τουρκομαθημένος.

Γυναῖκες! πῶ! Αὐτὸς εἵτανε πολὺν περήφανος γιὰ τὴν ἀνθρώπινη του, σὰ νάχε κάνει πολλοὺς κόπους γιὰ νὰ γεννηθῆ ἄντρας!

Ὁ ἔρωτας τοῦ Μανώλη τὸν πείραζε. Γιαυτό, σὰν ἐκεῖνος ἔφυγε, ὁ Λουκάς ἤθελε ἀφορμὴ ν' ἀναπτύξει στὴν παρέα τίς ἰδέες του ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιο.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον καὶ τέλος.

Στό μεταξύ, ό Μανώλης και ή φιλενάδα τής "Όλγας τὰ λέγανε μπουμουριστά στον Ύσσιο ένός παλιότσιχου. "Υστερα χωρίστηκαν.

Η Ξανθή ανέβαινε τὰ σκαλίδια του άνήφορου περαχτή, με μ' άλλεργωσύνη στην ψυχή, σά νίαινε τὸ μεγαλύτερο καλό. Τόν έρωτι υπηροεούσε - και νά μη χάρσσει ; Ποιός άλλος άπ' αὐτή μπορούσε νά βοηθήσει την "Όλγα στην κονηγημένη άγάπη της ;

Του Μανώλη ή καρδιά εΐταν περιβόλι γνωμένη μ' όσσι μεταξύ τους συμφωνήθηκαν. "Όλος ό κόσμος κρύωνε άκόμα— 'Απόίλης μήνας—κι' αὐτός παραξεστάθηκε. "Έβγαλε τὸ καπέλλο του κ' έκανε άέρα. "Υστερα έπιασε τὸ σφύριγμα. "Ένα σφύριγμα καθαρό, ξεγνοιαστο, εύτυχισμένο, σαν τὸν κελαιδισμό του λεύτερου πουλιού που χάρσεται τή ζωή.

Άπό τὰ παραθύρια πρόβαιναν ήλεκτρισμένα τὰ κορίτσια και κοίταζαν στη σκοτεινιά...

Στῆς Πλάκας τὰ σοκάκια
μή φανερώνεσαι,
γιατί ; . .

"Ένα κρούσβαλο άστρωπερό, φρεσκοπλυμένο που σιάζει δροσιά, ή φωνή κάποιου άργοπορημένου τραγουδιστή, φάνταζε λαγαρή μέσα στη νύχτα.

Άράδα τ' αναφιώτικα πλιόπιαδα κοιμούντανε μέσα στα μαυρισμένα κουρέλια τους. Τσιχοι ξεγδαρμένοι, σανίδες πολυκαρινές.

Άπό πάνω, έτσι για κοροϊδία, ό άρχοντας ό ουρανός τάσκεπε με τὰ λουσα του. Κάτι άστέρια μεγάλη σά φανάρι. Και σέ μ'ιν άκρη πέρα, τὸ καινούριο φεγγάρι, μισὸ δαχτυλίδι φτερό, λυωμένο άπ' τὸν καιρό, κάθονταν σ' ένός κεραμιδιού την άκρη, με προσοχή μη λερωθῆ.

Η "Όλγα, μέσ' άπό τὸ μισανοιγμένο παραθύρι της, —είχε λιδώσει τούς ρεξέδες του άποβραδύς,— παραφύλαγε περιμένοντας τὸ Μανώλη, και τρομαγμένη πρόσσεχε τὸν κάθε θόρυβο. "Έτσι τὸ τραγούδι τῆς έκοιψε τὸ αίμα. "Αν ξυπνήσει κανέναν μέσα στό σπίτι της; Και για φόβους δικούς της, καταφράχτης παιγνιδιστός, ή φωνή του τραγουδιστή έπίμενε :

Γιατί θα σε φιλήσω
και φαρμακωνέσαι.

Μά είναι βαρύς ό ύπνος του φτωχού του ξομάχου. "Όλη μέρα δουλειά. "Υστερα ; πὼς νά μην πέσει ξερός σαν πεθαμένος στό στρώμα : "Η "Όλγα μπορούσε νά είναι ήσυχη. "Όχι τραγούδι, μά και κανόνια νά βροντήξουνε, δέν τὸν ξυπνάνε. Θ' ανοίξει τὰ μίτια τήν αυγή-αυγή, έτσι σαν ξεκοιμισμένη μηχανή στον καιρό της. Τήν ώρα που θά σουρίζει τὸ εργοστάσιο, τήν ώρα που τὰ μαγαζόπαιδα τραβάνε βιαστικά με κίτρινα μούτρα, με πρισμένα ματόφυλλα, μισοιμμένα και μισοχτένισια, ν' ανοίξουνε τὸ μαγαζί.

Οί ξιγρύπνιες, οί έγνωιες οί νυχτερινές είναι για τὸν πλούσιο, που χορταίνει τὸν ύπνο τήν αυγή με τὸ κολάι του, κ' ύστερα, μη έχοντας τί νά κάνει, τρώγεται με τὰ ρούχα του τή νύχτα.

Τὸ φεγγάρι που χόρτασε πιά ρομάντσες, τραβήχτηκε τώρα νά κοιμηθῆ.

"Ένας γάτος, στό ριζότσιχο του σπιτιού, μαούρισε μαλακά σηκώνοντας τή ράχη πρὸς τὸ μισανοιγμένο χαμηλό παράθυρο. Μά ή "Όλγα δέν τὸν πρόσσεξε. Με τὸ πρόσσωπο κολλημένο στα παραθυρόφυλλα, είχε τή μισή ψυχή της στείλει στην άκρη του σοκακιού, και γυρισμένη την άλλη μισή μέσα στό σπίτι.

Στην κάμαρη που στέκονταν, που εΐτανε και κουζίνα κι' αποθήκη για κάθε λογῆς πράματα και κρεββατοκάμαρη μαζί, ή μάννα της κοιμούνταν στο στενό της κρεββάτι, στο δικό της κοντά. Ούτε νοιώθονταν ή φτωχιά. Εΐτανε σαν πεθαμένη στον ήσυχον ύπνο της, γιατί είχε ξεγνοιάσει άρρεβωνιάζοντας τή θυγατέρα της.

"Έννοιωθε τέτοια άνάπαρη, που τῆς φαίνονταν πὼς άπό τώρα μπῆκε στην Παράδεισο. Ούτε και τή φοβέρα του Μανώλη ύστερα άπό τή βίζιτα, τότε που τῆς κόπηκε ή χολή, δέν την πολυλογάριαζε πιά, γιατί οί γιοί της τρεῖς άντρες ως τὸ ταβάνι, την ήσυχιάσανε : "Ας τονε νά σαλιαρίζει, τὸν κοπρίτη. Μονάχα έσὺ τὸ νοῦ σου, εΐπανε, μη την άφήσεις αὐτήν νά βγει έξω μοναχή.

Άπό μέσα άπό την άλλη κάμαρα, την κάμαρα την καλή με τ' άπρα χασεδένια στρωσίδια, με τις νταντέλλες τις κολαριστές στο γύρο του κρεββατιού και στην κασέλα, άκούονταν φασαρία άπό ρουχνίσματα.

Οί τρεῖς μαγκλαράδες χάρωνταν τὸν

ύπνο τους. "Ο Νώντας στο κρεββάτι τὸ κολό, στρωματσιόδα οί άλλοι δυό.

Τὸ κόκκινο γυαλί του κιντηλιού, έκοιχε στο γερό ταβάνι ένα δίσκο φωτερό που σιλιάτωνε μέσα του κάρποσα ρόδινα, κρημασμένα εκεί ψηλά άπό τὸ περισμένο χινόπλωρο

Στό τραπέζι εΐτανε άκοιμισμένη κ' ή κάμα του Νόντα του παλημαρά. Αυτὸς τήν έσεργε πάντα άπάνω του, έτσι για νταηλίκι και τήν νύχτα τήν άπιδωνε εκεί διά. Μά ή κάμα είναι στραβή. Πὼς νά ιδεί τί γίνονταν στο σπίτι ;

Η "Όλγα τώρα παρακίλεγε τὸ Θεὸ νά μην ξανακουστει οὔτε τραγούδι, οὔτε άνιπνοή, γιατί ό ΐσκιος του Μανώλη φάνηκε μπαινοντας τὸ σοκάκι. "Ένα σοκάκι τόσο στενό, που τὰ δυὸ τὰ χέρια τ' ανθρώπου άνοιχιά, γγίζανε τὰ σπίνια του άπό τῆ μιά μεριά κι' άπό την άλλη

Ο Μανώλης προχωρούσε σιγαλινά τὸν τοίχο-τοίχο, προσέχοντας νά μην ξυπνήσει τὸ πάτημαί του οὔτε κουρούπι. "Όχιγια λόγια ριασιμό του ό φόβος. Αυτὸς άντρας εΐτανε, κι' όλι στην άνάγκη τ' άψηφοῦσε. Μά δέν ήθελε νά γενει κανέναν άνώφελος νόθος, για την "Όλγα.

Έκείνη, με τεντωμένα τὰ μάτια μέσα στο σκοτάδι, νόμιζε πὼς ποτέ δέ θάρτανε κοντά της. "Ο κόσμος όλος γι' αὐτήν, εκέλη τή στιγμή, κρέμονταν σε μιά τσίχα. "Έτσι τὸ τριξίμο μιὰς κρεββατοσανίδας μέσα στην ήσυχία, τῆς έκοιψε στη μέση την καρδιά. "Ένα τιποτένιο ύστερα μέτρισμα, που ξελόλλησε άπ' τὸν παλιότσιχο μπροστά στα γόνατά της κ' έπεσε ξαφνικά τῆς φάνηκε πὼς γιόμισσε βοές τή νύχτα. Μέσω σεις παρατεντωμένες χορδές τῆς ψυχῆς της, άντήχησε σαν χαλασμός. Η "Όλγα κόντευε νά χαθῆ.

Θέ μου ! αν τῆς έρχονταν τώρα καιμιὰ λιγοψυχιά ; Πὼς θά τή βρίσκανε έτσι νύχτα ώρα, σωριασμένη μπροστά σ' ένα άνοιγμένο παραθύρι ; "Αχ σκύλλα ! θα φρένιζε ή μάννα της. Οί τρεῖς άδελφοί . . ή κάμα . . ό Μανώλης . . .

"Ας τελειώνει γρήγορα αὐτὸ τὸ μαρτύριο, γιατί θα πεθάνει πριν τῆς ώρας της. Δέν άργησε ένας ΐσκιος ναρθῆ ξυστά

και νά σταθῆ άπ' έξω άπ' τὸ παράθυρο. —"Έλα !

Τάκουσε, δέν τάκουσε. Τῆς φαίνονταν πὼς άνειρεύεται. Βιαστικά και προσεχτικά, ζύγωνε και στην άπολύτρωση, σήκωσε τὸ χέρι, κι' άπ' τ' άνοιγμένο παράθυρο έπεσε έξω στο χῶμα μαλακά σαν ένιας μπόγος. Η "Όλγα ύστερα ανέβηκε σ' ένα σκαμνάκι και, πρώτα τὸνα πόδι, ύστερα τ' άλλο ντυμένα κάλτσες άνοιχτές, πέρισσαν τ' άχειλι του παραθυριού και χώρισαν σὰ λαμπάδες μες στο σκοτάδι του δρόμου "Ολίκαιρο τὸ κορμί βούλιαξε νάτω άπ' τὸ παράθυρο, και τὰ φύλλα του ξιανάκλεισαν σιγαλιά.

Η ξενυχτισμένη ή γάτα, τάβαλε στα πόδια και τρύπωσε στη χαμηλή τσίχα τῆς ύδλοπόρας του σπιτιού, σὰ γάθελε νά πάει τὰ χαμπέρια. Μά μιλιά δέν είχε ή κακομοίρα. Και τὰ ξεγνοιαστα ρουχαλιτά γιόμιζανε τὸ σπιτάκι, κ' ή κάμα ή άστρωπερή κείνονταν ξεγλιασμένη στο τραπέζι άπάνω.

Τὸ φτωχὸ ζευγάρι σφιχταγκαλιασμένο, —ένα κορμί λαχταριστό,— ξεμάκρυνε άλιφροπάτητα στον ΐσκιό που ρίχνανε τ' άποκοιμισμένα σπιτόπουλα.

Πίσω της ή "Όλγα άφινε με τόλμη τὰ παλιά. "Ένας άλλος κόσμος άνοιγόνταν μπροστά στα μίτια της. Η άγάπη της κρητημένη σαν τ' όρητικό νερό με μιά φραγή, ξεκινόνταν τώρα έλεύτερη, άφριζε και παιγνίδιζε, ζυλισμένη, τρελλή.

Ξεθαρρεμένη ή "Όλγα σφίγονταν στην άγκαλιά του άγαπητακού. "Ο Μανώλης περιήφανος την έπαγγε άπάνω του.

Εΐτανε γι' αὐτούς μιὰ ώρα γιομάτη φῶς σαν άστρα που στριφογυρίζουν και ζυλίζουν, γιομιάτα βοές που κουφάινουν, γιομάτη μυρουδιές που μεθάνε.

"Ο κόσμος νά καιγόνταν όλόγηρα, και μιὰρι δέ θα παίρνανε οί δυὸ τους. Η εύτυχία που είχε καιριμερίσει τις έγνωιες τους, έτσι σαν ένα κύμα ανέβαινε άπό τὰ έγκατα του είναι της και ξεκύνονταν άβύσταχτη στα λιγωμένα μάτια, στα βιαστικά χαϊδέματα, στη ζεστή άνάσα, στο λαχταριστό φιλί . . .

Άπό πάνω, ό άρχοντας ό ουρανός τούς έσκεπε με τὰ λουσα του.

ΙΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

(ΑΠΟ ΤΑΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΩ-ΒΕΓΑ ΤΟΥ ΤΡΕΛΛΟΥ)

"Αφησα κι' εγώ μιὰ φροιά ελεύθερη τὴ Σκέψη μου νὰ περιπλανηθῆ εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων πού κατοικοῦν τὴ γῆ. Καὶ ἔμπρὸς ἡ Σκέψη μου κι' ἀκολουθώντας τῆς ἐγὼ ἄρχισε νὰ περιπλανιέται μέσα στὸν κόσμον, νὰ τριγυρίζη χωριά καὶ πολιτείες, νὰ μπαίνει σὲ ἀνάκτορα, σὲ μέγαρα πλουσίων, νὰ χώνεται σὲ τρώγλες καὶ σὲ καλύβες φτωχικῆς. Καὶ τί εἶδε ἡ Σκέψη μου, καὶ τί εἶδε στὴν κοινωνία μέσα; Εἶδε τοὺς τίμιους· εἶδε τοὺς ψεύτες. Εἶδε κακούργους· εἶδε ἄγιους. Εἶδε σοφοὺς· εἶδε κουτούς. Εἶδε τὴν ὁμορφιά· εἶδε τὴν ἀσκήμια. Ἐγύρισε σὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, βασιλιάδες καὶ στρατιῶτες, πλούσιους καὶ φτωχοὺς, δίκαιους καὶ ἀμαρτωλοὺς. Καὶ τοὺς εἶδε ἀπ' τὴν καλή, ἀπὸ κοντά. Γιατί, πότε ἔτρωγε στοῦ τίμιου, πότε ἐκοιμόταν στοῦ ψεῦτη. Πότε ἐφιλοξενιόταν στὸ μέγαρο τοῦ πλούσιου, πότε ἐπλάγιαζε μὲς στὴν καλύβα τοῦ φτωχοῦ. Τὴν ἄλλη μέρα ἐμείνεσκε στοῦ ἄγιου, τὸ βράδυ ἐκοιμόταν στοῦ ἀμαρτωλοῦ. Πότε ἔτρωγε στοῦ σοφοῦ, πότε ἐκοιμόταν στοῦ κουτοῦ.

Κ' ἐνῶ προτιήτερα, ἀπὸ μακρὰ, πρὶν πάη κοντά, φαινότανε στὴ Σκέψη μου ὁ κόσμος σὰν πανόραμα, ἐνῶ προτιήτερα, ἀπὸ μακρὰ, ἔβλεπε ἡ Σκέψη μου ὅτι πλημύριζεν ὁ κόσμος ἀπὸ χροῦμα κι' ἀπὸ ἄρωμα κι' ἀπὸ χαρὰ, καὶ πού-καὶ πού ἔβλεπε κανένα σκουντούφλιασμα, καμιά ἀσκήμια· ἐνῶ προτιήτερα, στὰ νεῖατα τῆς, τῆς φαινονταν ὁ κόσμος σὰν κατασκευάσμα καλλιτεχνικό. "Ὅταν πλησίασεν ἡ Σκέψη μου τὸν κόσμον ἀπὸ κοντά κ' εἶδε ἀπὸ τὴν ὄψη τῆς τῆς ζωῆς ὅταν ἐχώθη ἡ Σκέψη μου στ' ἀπὸ κρυφὰ, στ' ἄδυτα τῆς κοινωνίας· ὅταν ἐμπῆκε ἡ Σκέψη μου μὲς στὴν καρδιά κι'

αὐτῆς τῆς πλέον γελαστῆς καὶ χωροπῆς ζωῆς· σὰν εἶδε ἀπὸ κοντά καὶ ἀπὸ μέση, κι' αὐτὸν τὸν ἄγιο, κι' αὐτὸν τὸν τίμιον, κι' αὐτὸν τὸν πλούσιον, τὸν ἐνδοξόν, τὸν βασιλέα, τὸν σοφόν· ὅταν μυρίστηκε ἀπὸ κοντά, τὸ πλοῦτος, τὴν εὐτυχία, τὴν δόξα καὶ τὴν ὁμορφιά. . . Τότε κιτάλαβε κάποιον παρὰδοξόν. Κατάλαβε κάποιον ἀποφορὸν σὰν ν᾿βγαίνει καὶ ἀπὸ κεῖ. Εἶχαν τοῦ Ἀνθρώπου τὴν ἀποφορία. Παντοῦ τὸ πλεῖστο, τέλος, ἀποφορὰ ἔβγαίνει ἀπ' τῶν ἀνθρώπων τὴ ζωὴ. Μὰ ὅχι βέβαια κορδόνι, σταθερά. Ἐδῶ-ἐκεῖ, καὶ σπάνια, ἀπάνταγες καὶ λίγη εὐωδία. Καὶ τί; ἐκεῖ πού δὲν ἀπάνταγες. Κανεὶς τοσπάνης, λόου χέρι, πού ζοῦσε σὲ κορφὴ βουνοῦ ἢ σ' ὁμορφὴ κοιλάδι, ὅπου εἶχε τὴν καλύβη του, τὰ πρόβατά του, τὴν κάπα του, τὰ γουρνοτσάρουχά του, πούχε στὴ ζωὴ τὴ φλαγέου του, κ' εἶχε καὶ τὴν καλή του πού ἀντάμωνε τὴ νύχτα καὶ δανειζόταν τὸ φιλί. Εἶχε ὅ,τι ἐγύρευε ἡ ψυχὴ του, ὅ,τι ποθοῦσε ἡ Σκέψη του. Δὲν πιθυμοῦσε πιότερα. Ἐκεῖ λοιπὸν εὗρισκε ἡ Σκέψη μου λιγάκι φῶς καὶ λίγη εὐωδία. Μὰ κι' ἀπὸ κεῖ ἀκόμα, δὲν ἐλείπεν ὀλότελα ἓνα κάποιο "Λχ. . . Κατὰ τὸ πλεῖστο ὅμως, μινούλα κι' ἀποφορία, καὶ στοὺς καλοὺς καὶ στοὺς κακοὺς. Καὶ τότε ἔλεγε μ' ἀπορία ἡ Σκέψη μου: «Γιατί λοιπὸν; Τί ἀξίζει ἡ ζωὴ γιὰ νὰ τὴν ζῆ κανεὶς; Γιατί εἶν' ὁ κλῆρος τοῦ Ἀνθρώπου τέτοιος!» Καὶ δὲν ἐμπόραγε ἡ Σκέψη μου ν' ἀκούσῃ μιὰ ἀπάντηση λογική.

Ἄφοῦ λοιπὸν γυρίσαμε τὰ στρώματα ὅλα τῶν ἀνθρώπων, μπροστὰ ἡ Σκέψη μου καὶ ἀπὸ πίσω τῆς ἐγὼ, κ' εἶδαμε ὅ,τι εἶδαμε κ' εἴμαστε περιλυτοὶ καὶ σκεφτικοί, ἐφτάσαμε σ' ἓνα γεφύρι, μακρὸ καὶ πλατύ. Στὴ μιὰν ἄκρη τοῦ γεφυριοῦ κατέληγε ἓνας δρόμος φαρδύς. Στὴν ἄλλη ἄκρη, τὸ γεφύρι

κατάληγε ἀπότομα σ' ἓνα βάραιθρον βαθὺ καὶ σκοτεινόν. Τὸ γεφύρι χορησίμενε, νὰ ποῦμε, γιὰ νὰ ἐνώνη τὸ βάραιθρον τὸ σκοτεινὸ μὲ τὸν πλατὺν τὸ δρόμον, γιὰτὶ ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ γεφύρι ἔτρεχε ποτάμι ξάστερο καὶ ἀργοκίνητο καὶ σιωπηλό. Στὴν ἄκρη τοῦ γεφυρίου πού ἔληγεν ὁ δρόμος, ἔγραφε ἀπάνω: «**Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς**». Στὴν ἄλλη ἄκρη, πού ἔληγε στὸ βάραιθρον, ἔγραφε ἀπάνω: «**Τὸ Μηδέν**». Καὶ στὸ ποτάμι τὰργοκίνητο, πῶτρεχε κατ' ἀπ' τὸ γεφύρι, ἔγραφε ἀπάνω: «**Ὁ Χρόνος**». Τότε, μόλις ἐφτάσαμε ἐκεῖ, κ' εἶδαμε τὴν ἐπιγραφὴν, μοῦ λέει ἡ Σκέψη μου: «**Ἄς κάτσωμε λιγάκι στὸ γεφύρι ἐδῶ, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦμε κιόλας. Θὰ περάσουν στρατολάτες. Θὰ ἔρθουν ὁδοιπόροι ἀπ' τὴ ζωὴ. Θὰ βγοῦνε ἄλλοι ἀπ' τὸ Μηδέν. Ἄς κάτσωμε. Κ' ἴσως γελάσωμε μ' αὐτούς**». Λοιπὸν ἐκάτσαμε στὴ μέση στὸ γεφύρι.

Καὶ πράγματι, δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ νὰ σου, ἐρχόταν ἓνας ἀπὸ τὸ δρόμον τῆς ζωῆς. Ἐρχόταν τραγουδώντας. Σὲ λίγο ἔφτασε κ' ἐστάθη ἀπέναντί μας. Ἦταν κατάκοπος κ' ἰδρωμένος, γιὰτὶ εἶχε καὶ ζαλιά. Εἶχε στὸν ὦμον τοῦ ἓνα σακκὶ γεμάτο καὶ σταυροδετό. Ἐφερε μιὰν ἐπιγραφὴν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς στὸ κούτελό του, πού ἔλεγε: «**Ὁ πλούσιος ἀπὸ Γνώση**». Εἶχε φτάσει στὸ τέρας τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς καὶ δὲν ὑπολείποταν, παρὰ νὰ περάσῃ τὸ γεφύρι καὶ μ' ἓνα πήδημα νὰ πέσῃ στὸ βάραιθρον, στὸ Μηδέν.

Τοῦ λέει τότε ἡ Σκέψη μου, ἀφοῦ ἐστάθη ἔμπρὸς μας αὐτὸς καὶ μᾶς χαιρέτησε: «**Ἀπ' τὴ ζωὴ βέβαια ἔρχεσαι. Θὰ σ' εὐχαριστήμενος, ἀφοῦ εἶσαι εὐθυμὸς καὶ γελαστὸς κ' ἔρχεσαι τραγουδώντας**». «**Ἄ! λέει ὁ πλούσιος ἀπὸ Γνώση. Ἀγάπησα σ' ἀλήθεια τὴ ζωὴ Ἦδρα κάποιο σκοπὸ τῆς**». «**Τί ἔχεις μέσα στὸ σακκί;**», τοῦ λέει ἡ Σκέψη. «**Πολὸν γλυκοὺς καρπούς, λέει αὐτὸς, ἐμάζωξα ἐκεῖ**». Ἐχω γεμάτο τὸ σακκὶ Ἀλήθειες. Ἐβαλα μέσα τῆς Φύ-

σης τὰ μυστήρια, τὴν Πρόνοια, τὸ Σκοπὸ, τὸν Προορισμό, καὶ κάθε γνώση πού εἶναι προσιτὴ στὸν ἄνθρωπον τὸ μυαλό. Καὶ τί Ἀλήθειες δὲν ἔχει μέσα τὸ σακκί μου; Ἄ! Κόκκινες, κίτρινες, γαλάζιες, πράσινες. Ὅλο ἔμορφιές. Καὶ τί ἄλλο σκοπὸ ἔχει τάχα ἡ ζωὴ; Χαλάλι ἔζησα. Πηγαίνω τώρα μ' εὐχαρίστηση καὶ μ' εὐθυμία στὸ Μηδέν». Αὐτὰ ἔλεγεν ὁ πλούσιος ἀπὸ Γνώση.

Τότε τοῦ εἶπε ἡ Σκέψη μου: «**Δὲν μπόρεσα, καημένε, ὡς τώρα νὰ εὗρῶ καὶ γὼ μιὰν Ἀλήθεια. Δὲν μοῦ χαρίζεις μιὰ; Ἄς εἶναι καὶ μικρὴ**». Ἐχεις πολλές. Δός μου καὶ μένα μιὰ, ἔτσι νᾶσαι καλά». «**Πολὸν εὐχαρίστως, τῆς λέει. Διάλεξε ὅποια θέλεις**». Κι' ἀνοίγει ἀμέσως τὸ σακκί. Ἀλλὰ μόλις τὸ ἀνοίξε, ἀντὶ γιὰ Ἀλήθειες, πηδοῦσαν ἔξω κ' ἔφευγαν ἔρπετά, φιλία, γουστέρη, βατράχια καὶ ἄλλα γλυστερὰ κ' ἀποκρου-

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

DETAILS ΑΠΟ ΣΥΝΘΕΣΗ

ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

λό του. Ἄφησε χάμω τὸ σακκί καὶ μᾶς χαιρέτησε. Τοῦ λέει τότε ἡ Σκέψη μου: «Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, συνάνθρωπε, καὶ τί ἔχεις μέσα στὸ σακκί;» «Ἀπὸ τῆ μαύρη τῆ ζωῆ, λέει αὐτός. Μιὰ μαύρη κ' ἄραχνη, μιὰ θετικὴ Ἀλήθεια φέρνω μαζί μου ἀπ' τῆ ζωῆ. Τῆ μόνη θετικὴ κ' ἀκλόνητη Ἀλήθεια, ποὺ βασιλεύει στὴ ζωῆ» «Κλαίοντας ἔρχεσαι καὶ λυπημένος. Δὲν σάβασε τάχα ἡ Ζωῆ; Δεῖξε μας τὴν Ἀλήθεια ποὺ ἔχεις στὸ σακκί».

«Ἰδέστε, ἰδέστε, λέει, αὐτὴ εἶναι. Κι' ἀνοίγει ἀμέσως τὸ σακκί. Τηρᾶμε! Τί τὰ ἰδοῦμε! Ἡ μαύρη λύπη, ὁ πόνος ὁ πικρός, ὑπῆρχε μέσα στὸ σακκί, καὶ πίσω τους ἐσέρνανε τὸ θάνατο. Ὁ πόνος, ἄτόριος, σκέτος, καθιρός, ἀκίνητος, εἴτανε μέσα στὸ σακκί, καὶ ἀπὸ πίσω ὁ θάνατος. Σηκώθηκε ἡ τρεῖμα μας!»

«Ὡστε, τοῦ λέει ἡ Σκέψη μου, ἐσὺ εἶσαι ὁ πλούσιος ἀπὸ πόνου». «Ἀκοῦστε ἀδέρφια, λέει τότε ὁ ἄνθρωπος ὁ πλούσιος ἀπὸ πόνου. Σ' ὄλα τὰ χρόνια πῶζισα, μιὰ ἦταν ἡ δουλειά μου. Ἐμέτραγα τῆ λύπη, κ' ἐμέτραγα καὶ τῆ χαρῆ. ποῦναι χυμένες στὴ ζωῆ. Ἡμέρι παρ' ἡμέρι ἐμάζωνα κ' ἀπὸ τὰ δύο, κ' ἔβαζα χώρια τῆ λύπη καὶ χώρια τῆ χαρῆ. Κι' ὅσο ἤμουν νέος, μου ἐφαίνονταν πὼς ἐπλεόναζε ἡ χαρῆ ἀπ' τῆ λύπη. Ἡ Σκέψη μου ἦταν ἀκόμη μικρή, ἀγουρογεννημένη, γήσιο ἀκόμα. Μὰ ὅταν ἦρθε ὁ καιρὸς κ' ἀντρούθηκε ἡ Σκέψη μου, (σὰν προκομμένο εἶδος, σὰν ἄνθρω-

πος κ' ἐγώ). τότε εἶδα τὴν Ἀλήθεια. Εἶδα ὅσα ἦταν πλάνη ἢ χαρῆ τῆς πρώτης μου ζωῆς, κ' ὅτι ἡ λύπη, ὁ πόνος, ἐβασίλευε στ' ἄνθρωπου τῆ ζωῆ. Ὁ πόνος ἦταν τάνθρωπου ἢ τροφή, κ' ὡς ἀμοιβὴ τοῦ πόνου ἀκολουθοῦσε ὁ θάνατος. Ὁ θάνατος ἦταν ἡ σφοδρὴ τῆς τραγωδίας. Εἶδα ὅτι ἡ γέννηση τάνθρώπου δὲν ἔχει σκοπὸ. Πόνος καὶ Θάνατος. Κ' ἐγέμιζα, κ' ἐγέμιζα σακκί ἀπὸ Πόνου, καὶ μιὰ σταγόνα ἐμάζωνα ἀπὸ χαρῆ. Κι' αὐτὴ ἔξαυμιζόταν, ἀμα ἔβλεπε τὸν ἥλιο καὶ τὴν Ἀλήθεια αὐτὴ ἡ Σκέψη μου τὴν ἔδειξε. Πρὶν ἀποχρήσω Σκέψη, δὲν ἔβλεπα. Κ' ἤμουν εὐχαριστημένος ἀπὸ τῆ ζωῆ. Τηρᾶχτε, συνάνθρωποι μου, τηρᾶχτε καὶ γύρω σας. Ὁ ἄσχετος εἶν' ὁ εὐτυχισμένος. Εἶν' ἀδύνατο, ἐκεῖνος ποῦν' εὐχαριστημένος κ' ἱκανοποιημένος ἀπ' τῆ ζωῆ, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἔχη βλακεία. Τὸ θετικὸ, τὸ ὄντως ὄν, εἶναι ὁ Πόνος, ποὺ βασιλεύει. Τῶρα λοιπὸν ποὺ ἐσώθη ὁ δρόμος τῆς συχαμένης μου ζωῆς. ἐγέμισα κ' ἐγὼ ἕνα σακκί ἀπὸ Πόνου, ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ ὁ Θάνατος, γιὰ νὰ τὸ πῶ γιὰ δεῖγμα στὸ Ἐνχαῖο, ποὺ ξαπολαεῖ ἄνθρωπους μὲς ἀπ' τὸ Μηδέν. θὰ τοὺς δείξω ποιὰ εἶν' ἡ θετικὴ Ἀλήθεια ποὺ θάπολαίψουν! Καλύτερα νὰ μὴ γεννιόμουν. Ἐβγῆκα τυχαίως ἀπ' τὸ Μηδέν, ἐχόρτασα τῆ λύπη καὶ τὸν πόνου, καὶ πῆγα πάλι στὸ Μηδέν. Τί βγῆκα μ' αὐτό! Δὲ θάτανε καλύτερα νὰ μὴν ἐβγῶ κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ Μηδέν; Θὰ γλύτωνα τὸν πόνου καὶ τὸ θάνατο».

(Τὸ τέλος στὸ ἐρχόμενο).

ΔΡ Β. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Καὶ μὲ τὰ ζαιρεφόβραδα, περνᾶω τὴν ὥρα
κάτω ἀπ' τῆ δράνα μὲ τὰ κλώνια.
Πέρα. . . πίσω ἀπ' τ' ἀγιοκλήμα, στρώνεται ὁ κάμπος
καὶ πέρα ἀπὸ τὸ κάμπου. . . ἡ Χώρα.

Καὶ εἶναι οἱ χαρὲς παρόταιρες, χαρὲς σὰ θάμπος
βουνά, δέντρα. δασά, τρυγόνια. . .
σύννεφα διαβατάρικα ὄνειροφόρα,
πουλιά γαλαζία. . . χελιδόνια.

Κι' ὁ νοῦς μου μὲ τὰ χελιδόνια πάει,
καὶ μιὰ, ἀψηλώνει στὸν αἰθέρα,
καὶ μιὰ, πάνω ἀπ' τὰ χόρτα φτερουγάει.

δροσιά κάτω ἀπ' τὰ φύλλα ἔχει ἀπομείνει
καὶ μυρωδιὰ βραδυνοῦ ἀγέρα
ποὺ ἀπλώνει γύρω, ὀλόγυρα. . . γαλήνη. . .

II

*Ἐχει ὀμορφιὲς ποὺ χάνονται κ' ἔχει ποὺ μένουν
καὶ πλημμυράνε, πλημμυράνε, ὅσο βραδυάζει
κάθε, μὲ τὰ κατσάβραχου σπαρμένε γύρα
καὶ μὲ τίς θαλασσιὲς ποὺ σὲ ξεπλένουν. . .

Μὲ κάθε κυματόσκασμα, μυρίζει ἀρμύρα,
κ' οἱ ἀφροί, ποὺ ἀσπρίζουν στὸ μπουγάξι,
μιὰ, φέρνουν τίς ἐνθύμησες, καὶ μιὰ, τίς κέρνουν
πέρα στὸ πέλαο ποὺ βραδιόζει.

Μὲ γέλια καὶ τραχιά στὸ περιγιάλι
λούζονται οἱ κοπελλιές, στὴν ἄκρη,
καὶ χαϊδογαργαλίζει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. . .

Κι' ὁ *Ἥλιος, ποὺ ὁ μισὸς στὰ νερὰ ἐκρύβει,
κορφύρωσεν, ἀπὸ τὰ μάκρη,
τίς ὀμορφιές, καὶ λιγωμένος σκύβει.

III

Τῶρα, τῆ ράχη τῆς Ζωῆς ὡς τῆ σιγανεβαίνω,
κάθε μου βῆμα εἶναι βαρὺ, καὶ νοιώθω ποὺ πεθαίνω.
— Ἐλα, ψυχὴ τῆς Μάγας μου, καὶ δόσε μου ἕνα χέρι
καὶ βόηθα με, ποὺ δὲ μπορῶ, ὡς ἡ καρδιά σου ξέρει!

Καί, σὰν ἰδεῖς πὼς ἐκλεισα τὰ μάτια μου, καὶ πῆρα
τῆ χαρωπῆ τοῦ θάνατου μορφή καὶ πὼς ἡ Μοῖρα
ἐκλεισε τὸ βιβλίο μου στὸν κόσμου τὸν ἄπάνω,
στρώσε μου, Μάνα. . . βάλε με νὰ κοιμηθῶ. . . νὰ γειάνω.

Γύρε, νάρθῶ στὸν κόρφο σου καὶ γλυκοξέστανέ με
μὲ τὰ φιλά τραγούδια σου γλυκονανούρισέ με:
— Ἐλα, Ὑπνε μου, Καλὸ Ὑπνε μου καὶ Καλοκοιμιστή μου,
καὶ καλοκοιμησέ μου τὸ κ' ἐμένα τὸ παιδί μου. . .

Καλοξημέρωσέ μου το, Παρθένα, τὸ πουλί μου.

**

Βάρυπνα σμίγουν τὰ νερὰ τίς πέτρες στ' ἀκρογιάλι
καὶ πίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, ποὺ τὸ φεγγάρι ὀδεύει,
μιὰ ξεσκισιὰ ξεδιπλωσε, κ' ἀπὲ παραμονεύει
ἡ Νύχτα μὲ τ' ἀρίθμητα διαμάντια στὸ κεφάλι.

Κ' ἔχει, τὸ γλυκοχάραμα, —σὰν τὰ περίσσια κάλλη
τὰ θάμπωνα προβαίνοντας πάντα ζουλιάρη ἢ Ἡμέρα—,
μὲ τίς χαρούμενες κραξιές ταραξάν τὸν αἰθέρα,
οἱ γερανοί, ποὺ φέρνανε τὰ χελιδόνια πάλι!

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΜΙΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

ΧΑΡΙΣΜΕΝΟ ΣΕ ΜΙΑ ΦΙΛΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΑ

Η Μαργαρίτα που έπαιξε πάντα ρόλους μοιραίας γυναίκας, ίσως γιατί σ' αυτούς ξανάβρισκε τον έναν της, το προηγούμενο βράδυ είχε τρομερό σουξέ στην προεμέρα ενός καινούργιου δράματος. Κοκέτα, φίνα, ακατανίκητα γοητευτική, γυναίκα παντοδύναμη που έμεινε στο φινάλε του έργου επάνω στο πάγκο της σκηνής, μόνη με τις τύψεις της καταστροφής που ή μοίρα της ήθελε να εμπνέη, με το πρόσωπό της κρυμμένο μέσα στα χέρια, για να μη βλέπη τὰ κρίσιμα τῶν θεμάτων της, ξαναρχότανε στὸν έναν της όταν τὰ χειροκροτήματα τῶν θαυμαστῶν της τὴν ἀποσποῦσαν ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ὑστερισμοῦ, στὴν ὁποία ἔπερτε, ἐπηρυσμένη ἀπὸ τὸ μοιραίο τοῦ ρόλου της.

Οἱ κριτικὲς τοῦ τύπου ἦτανε ἐνθουσιαστικὲς, γεμίτες ἐγκώμια κ' ἐπαίνους γιὰ τὴν Μαργαρίτα. Γι' αὐτὸ τὸ θέατρο ἦταν ἀσφυκτικὰ γεμάτο ἀπὸ κόσμο, πὸν ἐπερίμενε νὰ τὴν χειροκροτήσῃ στὴν νεώτερή της δημιουργία.

Ἔίχε πάει κίβλας δέκα καὶ μισή, μὰ ἡ αὐλαία δὲν φαινότανε νάχε σκοπὸ νὰ σηκωθῇ πολὺ γρήγορα. Ὁ κόσμος, μαθημένος στὴ συνήθεια τῶν νεοελληνικῶν θεάτρων πὸν ἀρχίζουν τὴν ὥρα πὸν τὰ εὐρωπαϊκὰ τελειώνουν τις παραστάσεις τους, δὲν ἀπέδωσε σημῆσια στὴν ἀργοπορία πὸν παρατηρήθηκε κείνη τὴ βραδυά. Μόνο κάποιος θεατῆς, ὠχρὸς καὶ λίγο ταχυγμένος, σὰν κάτι νάξερε ἀπ' αὐτήν, χαμογελοῦσε πονεμένα, σὰν ἄνθρωπος πὸν ἔχει πένθος στὴν ψυχὴ του. Μὰ κανεὶς δὲν τὸν ἐπρόσεχε.

Κάποια στιγμή ἀνοίξε ἡ αὐλαία. Βασίλευσε ἀπόλυτη ἡσυχία. Ἡ πρωταγωνίστρια ἀρχίζε ἀκριβῶς με μιὰ σκηνὴ ἀπὸ κείνες πὸν ἀποτελοῦσαν τὸ φῶρτε της. Ἀλυμῆς ραφιναρισμένη, ἐξιδανίκευε θαυμαστὰ τὴν ἐνοχί της. Μὴ γυρεύοντας τίποτε ἄλλο, παρὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ τρομεροῦ ταμπεραμάν της, προκαλοῦσε ἀσυνείδητα, ὑποσχότανε, κ' ἐγκατέλειπε πάντα τὴν πὸν κρίσιμη στιγμή τὰ φτωχὰ της νευρό-

σπαστα, σαρκάζοντάς τα, μόλις ὠσφραινόταν ἓνα καινούριο θῦμα πὸν θὰ τῆς ἔδινε τὴ στιγμιαία συγκίνηση, γιὰ τὴν ὁποία τόσο διψοῦσε.

"Ἐγινε διάλειμμα.

Τὰ σχόλια ἀρχίζανε ἀνάμεσα στοὺς θεατῆς,

— Πῶς σὰς φαίνεται; ρωτοῦσε μιὰ κυρία πὸν καθόταν στὴν πρώτη σειρά, σὲ μιὰ πὸν καθόταν στὴν ἔκτη.

— Δὲν εἶναι κακὸ, ἀπάντησε κείνη. Μόνο ἓνα μοῦ μένει ἀνεξήγητο. Γιατί κρούβεται ὁ συγγραφέας.

— Ὑποπιτεύομαι ποιὸς εἶναι. Θυμάστε κείνον τὸ νέο πὸν βραβεύθηκε στὸν τελευταῖο φιλολογικὸ διαγωνισμό; Ψιθυρίστηκε πῶς εἶναι δικό του. Φαίνεται γερὸ τιλέντο.

Ἡ συζήτηση θὰ ἐξκολουθοῦσε, ἀλλὰ τὸ διάλειμμα εὐτυχῶς δὲν ἐβίασταξε καὶ πολὺ.

Ἡ αὐλαία ἐσηκώθηκε πάλι. Οἱ κυρίες τῆς πρώτης σειράς, πὸν εἶχανε ἤδη ξεσηκώσει τὴν τουαλέττα τῆς πρωταγωνίστριας, δὲν ἐπρόσεχαν ὅτι ἡ τελευταία δὲν ἔπαιζε τὸν ρόλο της ὅπως τὸ ἀπαιτοῦσε τὸ εἶδος του. Ἐνας ἀδικαιολόγητος οἶκτος, μὰ συμπόνια πρὸς τὰ πλάσματα πὸν ἡ μοίρα ἐμπλεκε στὰ δίκτυα της, γιὰ νὰ τὰ καταστρέψῃ, ἔκανε τὴν ἀπόδραση τοῦ ρόλου ἀλλοιωτική ἀπὸ ὅ,τι ἦτανε τὸ προηγούμενο βράδυ. Ἀκόμη κ' ἓνα τρεμούλιασμα τῆς φωνῆς της, ἓνα δάκρυ πὸν κυλοῦσε μαυρισμένο ἀπὸ τὸ ῥίμιελ τῶν βλεφάρων της, κ' ἡ πτυχή πὸν σχηματιζόταν στὴν ἄκρη τῶν καρμινισμένων χειλέων της δίνοντας στὴ μορφή της πονεμένη ἔκφραση, δὲν ἔκαναν ἐντύπωση στὶς κυρίες τῆς πρώτης σειράς, οὔτε καὶ στοὺς ἄντρες θεατῆς. Ἐἶναι ἡ ἀλήθεια ὅμως πῶς οἱ τελευταῖοι δὲν ἐκφράζουν τις ἐντυπώσεις τους ὅπως οἱ πρώτες. Μπορεῖ λοιπὸν καὶ νὰ παρατηρήσανε μερικοὶ ἀπὸ τοὺς θεατῆς τῆς βραδυῆς τὴν ἀλλόκοτη συγκίνηση τῆς πρωταγωνίστριας.

Τελείωσε καὶ ἡ δεύτερη πράξη. Μὰ ἡ τρίτη ἀργοῦσε ν' ἀρχίσῃ. Ἦτανε φανερό πῶς ὁ κόσμος ἀνυπομονοῦσε. Κάποια στιγμή

μὴ ἀνοίξε ἡ αὐλαία. Ἀλλὰ ὄχι γιὰ νὰ συνηχισθῇ τὸ ἔργο. Ὁ καλλιτεχνικὸς διευθυντής ἐβγήκε στὴ σκηνὴ κ' ἐδήλωσε ὅτι ἡ πρωταγωνίστρια ἀρρώσθησε ξαφνικὰ σοβαρὰ κ' ἡ παράσταση θὰ διακοπῇ.

Τότε ὁ χλωμὸς θεατῆς πὸν κανεὶς δὲν εἶχε προσέξει, ἐσηκώθηκε, σὰν νὰ ἐπερίμενε τὴν εἰδοποίησιν αὐτή, καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὰ παρασκήνια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μιὰ βαρεὶά μυρωδιὰ αἰθέρα ἐρχότανε ἔως αὐτόν.

Δίχως καὶ νὰ χτυπήσῃ στὴν πόρτα, ἐμπῆκε στὸ καμαρίνι τῆς πρωταγωνίστριας. Ἦτανε ἀναίσθητη, μισοξυπλωμένη στὸ νταβανάκι. Κάποιος τῆς ἔδινε νὰ μυρίσῃ αἰθέρα ἐνῶ ἓνας ἄλλος τῆς ἔτριβε τὰ χέρια.

Κάποια στιγμή συνῆλθε. Τότε αὐτὸς ἔγειρε ἀπὸ πάνω της καὶ τῆς εἶπε:

— Κουράγιο, Μαργαρίτα!

— Σὺ εἶσαι; ἐρώτησε κείνη με φωνὴ μισοσβησμένη. Μείνε ἔδῳ θὰ μοῦ κάνῃ καλὸ ἡ συντροφιά σου.

Τὴ στιγμή κείνη ἔφεραν ἓνα μπουκέτο ἄλκα τριαντάφυλλα ἀπὸ κάποιο θαυμαστή της.

— Ἐἶπαμε πῶς ἐφύγατε καὶ θὰ σὰς τὰ στείλωμε, τὴν καθησύχασε ὁ γκρουμ τοῦ θεάτρου. Κανεὶς δὲν θὰ σὰς ἐνοχλήσῃ πλέον.

Ἐκείνη, ἀδιάφορη σὲ ὅ,τι γινότανε γύρω της, ἐσωποῦσε, ὑπέροχη στὴν συγκίνησή της, ἀπρόσιτη στὴν ψυχικὴ της μόνωση, ὑπερήφανη σὶν πόνου της πὸν δὲν ἐζητοῦσε νὰ τὸν μετροῦσῃ ζητιανεύοντας παρηγοριές.

Ὁ χλωμὸς νέος πὸν βρισκόταν κοντὰ της, συμμεριζόταν βαθεῖα τὸν πόνου της. Γιὰ κείνην ὁ πόνος αὐτὸς ἦταν ἄπειρος ἀλλὰ στιγμιαίος, ὅπως ὅλες οἱ μεγάλες γυναικεῖες δδύνες. Γιὰ κείνον πάλι, ἦτανε κάτι πὸν τὸ ὑπέφερε καλύτερα ἀπὸ τὴν φίλη του, μὰ πὸν ἦτανε πολὺ βαθύτερο, ἴσως ἀνίτη, ὅπως οἱ ἀπώλειες ἀληθινῶν ἀδελφῶν...

— Ἐχεις ἀνάγκη ἀπὸ ἀέρα. Ἐλα νὰ φύγωμε ἀπ' αὐτὸ τὸ καμαρίνι, τὸ δίχως παράθυρο.

Τὴν ἀνασήκωσε καὶ τὴν ἐτύλιξε με τὸ λουτρο πικρὸ τῆς πὸν ἐρχότανε σὲ ἀντίθεση με τὴν χλωμὴ της ἐπιδερμίδα.

Κατέβηκαν τὴν στενὴ ξύλινη σκαλίτσα τοῦ καμαρινοῦ. Μὰ κείνη ἐσταμάτησε.

— Ἀνέβα νὰ μοῦ φέρῃς τὸ γράμμα του, τοῦ εἶπε ἔκκευτικά, ἔτοιμη νὰ κλύῃ ἀπὸ τύψη, γιατί τὸν ἐξέχισσε λίγες στιγμές.

Τῆς ὑπέφερε κ' ἔφυγαν.

Ὅταν ἐβρέθηκαν στὸ δρόμο, κείνη ἀνέπνευσε βαθεῖα. Ἐμπῆκαν σ' ἓνα αὐτοκίνητο.

— Πάμε στὴ θάλασσα, τῆς εἶπε. Θὰ σοῦ κάνῃ καλὸ ὁ ἀέρας τῆς κ' ἴσως σὲ βοηθήσῃ νὰ κοιμηθῆς, πὸν ἔχεις τόση ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο.

Ἐκείνη οὔτε καὶ τὸν ἐπρόσεχε καὶ τὸν ἀκολουθοῦσε μηχανικά. Πήρνανε τὴ λεωφόρο Συγγροῦ. Μια ἀχτίδα φεγγαριοῦ εἰσχωροῦσε ἀπ' τὸ παραθυράκι τῆς κινουμένης φυλακῆς τους. Ἐφώτισε τὸ πρόσωπό της καὶ τότε αὐτὸς εἶδε τὴν ἔκφρασή του καὶ τρόμαξε.

Στὰ μίλια της κλανιότανε ἓνα σκοτεινὸ μυστήριον σὰν τὸ θάνατο. Ὁρισμένως ὀμαματιζότανε τὸν νεκρὸ τῆς ἡμέρας, αὐτὸν πὸν ἔπερνε σὶν τάφο του μιὰ σελίδα τῆς ζωῆς της...

Ὁ συνοδὸς της ἔλειψε τὰ μίτια του, σὰν νάθελε ν' ἀποθανάτισῃ στὴ μνήμη του τὴν ἔκφρασή της κείνης τῆς στιγμῆς, γιὰ νὰ τὴν ζωντανέψῃ σ' ἓνα μακίβριο συμβολικὸ πορτραῖτο.

Ἐκείνη ἔγειρε σὶν ὄμο του, καὶ ὁ ἀέρας ἔκανε τὰ μαλλιά της νὰ κυματίζουν ἐλαφρῶς. Σὲ λίγο αὐτὸς ἐνοιώσε τὴν ἀναπνοή της ἡμερη καὶ κανονικὴ νὰ τοῦ χαϊδεύῃ τὸ λαιμὸ καὶ κατάλαβε πῶς κοιμόταν.

Τότε τὴν ὠδήγησε στὸ σπίτι της, τὴν ἀνασήκωσε στοργικά καὶ τὴν ἔφερε ἔως τὴν πόρτα. Τῆς ἔσφιξε τὰ χέρια, ὑστερ τὰ ἐφίλησε, τὴν ἀφῆκε μ' ἓναν ψεύτικο λόγο παρηγοριῆς, καὶ ξαναμπῆκε σ' αὐτοκίνητο, ζωντανὴ εἰκόνα τῆς θλίψεως πὸν τὸν κατέχε.

Διέκρινε κάποιο χαρτί σὶν σκοτάδι, μῆσαι σ' αὐτοκίνητο, καὶ τὸ μάζεψε σὰν ἓνα θησαυρό.

Ὅταν ἐβρέθηκε μονάχος του, τὸ δυβίωσε. Ἦτανε τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ αὐτόχειρος, τοῦ ἀδελφικοῦ του φίλου, πὸν πέθανε γιὰ τὴν γυναίκα πὸν δὲν τὸν ἐνοιώσε.

Ἄναψε τὸ φῶς σὶν ἀτελιέ του. Τὸ μαῦρο καὶ κόκκινο ἀμπαζοῦρ ἔδινε μιὰ πένθιμη ὄψη στὴν καλλιτεχνικὴ γωνιά.

Ἔφερε τὸ γράμμα κοντὰ στὸ φῶς κ' ἄρ-
χισε νὰ διαβίξῃ. Κόζινας φωτεινὲς κηλί-
δες σὰν αἱματίνες ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὴν
ἀνταύγεια τοῦ φωτός στὸ χαρτί, λὲς καὶ
συμβόλιζαν τὸ αἷμα ποὺ ὕγρανε τὸν κρό-
ταφο ἐκείνου, ὃ ὁποῖος τῶρα κοιμόταν ἡ-
συχος μέσα σ' ἓνα φέρετρο πλημμυρισμένο
ἀπὸ λουλούδια, ἀπαλὰ καὶ εὐαίσθητα σὰν
τὴν ψυχὴ του . . .

«Μαργαρίτα !

Σὲ εἶδα γιὰ τελευταία φορὰ χθὲς βράδυ,
τῆς ἔγραφε. Σὲ εἶδα νὰ θριαμβεύῃς κ' αἰ-
σθάνθηαι μία ἀπέραντη χαρὰ νὰ μ' ἀγκι-
λιάξῃ, γιατί ὁ θρίαμβός σου σ' ἓνα πνευ-
ματικό μου ἔργο, ἀτυπιακλοῦσε καὶ σ' ἔ-
μένα. Κ' ἤμουν εὐτυχισμένος, γιατί σὺ ξα-
νάξησες μὲ τόση τελειότητα ἐκείνο τὸ ἀ-
πέλωσ ὡραῖο δράμα, ποὺ δύο ἀνθρώπινες
μοῖρες διόλου ξένες ἀπὸ τίς δικές μας, μοῦ
ἐμπνεύσανε.

Ἦρθε νὰ σὲ συγχαρῶ μετὰ τὴν παρά-
σταση. Σοῦφερον βιολέττες, ὠμορφες ὑγρὲς
βιολέττες, ὄχι ἀπὸ δροσιά, μὰ ἀπὸ τὰ δά-
κρυα τῆς θείας συγκινήσεώς μου. Τίς ἐ-
πῆρες σχεδὸν ἀδιάφορα, τίς ἐμύρισες μιὰ
φορὰ κλείνοντας ἡδονικὰ τὰ μίτια σου, τὰ
πάντα ὑγρά, κι' ὕστερα τίς πέταξες σὲ μιὰ
γωνίτσα κοντὰ στὸν ξεσχισμένο ρόλο σου
στὸν ὁποῖο ὄφειλες τὸν θρίαμβό σου . . .

Σκληρὴ γυναίκα, πόσο σὲ παρομοιάζω
μὲ τὴ ζωὴ . . .

Ἀπεφάσισα νὰ σὰς ἀπαρνηθῶ καὶ τίς
δυσό. Σένα γιατί καταλαβαίνω πὼς κάθε
μέρα μεγαλώνει ἢ ἀπόσταση ποὺ μᾶς χω-
ρίζει, τὴ ζωὴ γιατί εἶναι ἀνυπόφορα σκλη-
ρὴ καὶ τυραννικὴ μαζί μου.

Ναί, ἦρθε ἐπὶ τέλους ὁ καιρὸς τοῦ λυ-
τρωμοῦ μου.

Γυρῶ πίσω, καὶ ξαναζῶ δίχως νοσταλ-
γία γλυκὲς στιγμὲς μας, ποὺ τῆς ἐπλήρωσα
μὲ ἀτελείωτες ἡμέρες κ' ἐβδομάδες ὀδυ-
νης καὶ ἀγωνίας.

Σήμερα εἶσαι διάσημη. Τὸ ὄνειρό μου
καὶ οἱ φιλοδοξίες μου γιὰ σένα πήρανε
σάρκα καὶ ὄστα. Ἡ ζωὴ σοῦ χαμογελά, ἢ
τύχη τὸ ἴδιο. Ἡ τέχνη σοῦ προσφέρει τὴν
ραφιναρισμένη ἡδονὴ τῶν ἀνωτέρων πνευ-

ματιῶν συγκινήσεων. Τί ἄλλο θέλεις ;
Ἀγάπα τὴν μ' ὅλη σου τὴν ψυχὴ καὶ μὴ
τὴν στερήσῃς ποιῆ τὴν ἀγάπη σου γιὰ τὸ
τὴν δώσης ἄλλοῦ. Ποτέ ! Ἄκουσέ με,
Μαργαρίτα, ἐμένα ποὺ σοῦ μιλῶ μὲ τὴν
πικρὴ πείρα τοῦ πονεμένου ἀνθρώπου, ποὺ
σβήνει νικημένος ἀπὸ τὸν πόνο του, ἀφοῦ
ἐγεύθηκε ὅλες τίς πικρὲς τῆς ζωῆς.

Σὲ λίγες στιγμὲς, θὰ μᾶς χωρίξῃ ἡ γίω-
νιότητα, ἀγαπημένη μου. Κι' ὅμως εἶμαι
ἤρεμος, ἀπόλυτα κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου.
Ἀντιμετωπίζω τὸ θάνατο μὲ περισσώτερη
ἀπάθεια ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τῶν σκοτεινῶν
ματιῶν σου. Θέλω κι' αὐτὰ νὰ μὲ ἀντι-
κρύσουνε αὔριο μὲ ἀπάθεια, δίχως κὰν νὰ
δακρῶσουνε, ὅταν τὸ βλέμμα σου θὰ στα-
ματήσῃ στὸ κύριο πρόσωπό μου ποὺ θὰ
σκεπάσῃ τὸ χῶμα. Θέλω τίποτα νὰ μὴν ἀλ-
λιάξῃ στὴ ζωὴ σου, οὔτε γιὰ μιὰ ὥρι. Θέλω
νὰ παύξῃς ἀπόψε ὅπως καὶ χθὲς, κι' ὅν
σὲ ρωτήσουν τίνος εἶναι τὸ ἔργο ποὺ παί-
ξεις, πὲς τους ὅτι εἶναι κάποιου δυστυχι-
σμένου φίλου ποὺ βρίσκεται πολὺ μακριά,
ἐκεῖ ποὺ δὲν θὰ φθάσῃ ποτὲ ὁ ἦχος τῶν
χειροκροτημάτων τους.

Συχώρεσέ με, ἂν σὲ λύπησα στὴ ζωὴ
μου σὲ στιγμὲς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Ἡ
ἀνώφελη θυσία μου ἐλπίζω ν' ἀποσπάσῃ
ὅλη τὴν συγγνώμη σου . . .

Θυμήσου με κάποτε κ' ἔλα σὲ μένα,
Μαργαρίτα. Θ' ἀκούω ἀπὸ μακριὰ τὰ βή-
ματά σου, θὰ νοιώθω τὸ θρόϊσμα τῶν
φρουστιαῶν σου, θὰ αἰσθάνωμαι τὴ μυ-
ρωδιά σου νὰ φθάνῃ ἕως ἐμένα, σὰν τὴν
γνώριμη μακρινὴ πνοή σου, καὶ τὰ λείψανα
τῆς υπάρξεώς μου θὰ τρίζουν μακάβρια,
ἐνῶ ἡ ἀσθενικὴ μου σάρκα ἴσως θ' ἀχ-
λυώσει πιά, ἴσως γιὰ νὰ μὴ νοιώσῃ τὴ φρι-
κίαση τῶν φριλημάτων σου . . .

'Αντίο γιὰ πάντα !»

Ὅταν ἀποτελείωσε τὸ διάβασμά του, ὁ
ζωγράφος, ἀπὸ τὰ ὑγρά του μάτια ἐκύλη-
σαν θερμὰ δάκρυα στὸ γράμμα τοῦ πεθα-
μένου, ἐνῶ τὴν ἴδια ὥρα ἡ φίλη του ἔκλαιγε
κ' ἐκείνη, ὅσο ποτὲ δὲν εἶχε ξανακλάψει
στὴ ζωὴ της . . .

ΙΡΙΣ ΣΚΑΡΑΒΑΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑ

1.—ΔΕΝ ΣΕ ΠΡΟΣΜΕΝΩ ΠΙΑ ! . .

Δὲν σὲ προσμένω πιά στὴν ἔρημη φωλιά μας.
Τὸ ξέρω γὼ πὼς δὲ γυροῦν πουλιὰ ξενητεμένα.
Κ' εἴν' ἔρημα καὶ μοναχὰ καὶ πιά παρατημένα,
τὰ μέρη ποὺ γνωρίζανε τὰ τόσα ὄνειρά μας !

Δὲν σὲ προσμένω πιά. Τῆς κασιτανῆς τὰ φύλλα,
μὲς στὴ χαράδρα χάνονται γλωμά, κτρινιασμένα,
κι' ἀπ' τὰ κλωνιά της τ' ἀδειανά κυλάει ἓνα-ἓνα,
δάκρυ πικρὸ ὅπου σκορπᾷ μὰ πόνου ἀνατριχίλα.

Δὲν σὲ προσμένω πιά ποτὲ γὰ σ' ἀντικρύσω,
μὰ λαχταρῶ τὰ χάρδια σου καὶ τὰ θερμὰ φίλιά σου.
Κι' ἀπ' τὸ δρομάκι ποὺ τρελλὴ γροικῶ τὰ βήματά σου
ὄμιος τὸ ξέρω πὼς ποτὲ δὲν θὰ γυρίσεις πίσω.

2.—Εἴν' Ἡ ὉΡΑ !

Εἴν' ἡ ὠρα ἐκείνη ἢ καλὴ ποὺ σ' ἔβλεπα τὸ βράδυ,
μὰ σήμερα δὲ θὰ σὲ δῶ νάρθεις πάλι κοντὰ μου.
Κι' ὅσο γοργὰ ἀπλώνεται γύρω μου τὸ σκοτάδι,
πληγώνετ' ἡ καρδιά μου !

Τί κι' ἂν γυρίσεις γρήγορὰ ; ἐγὼ ὑποφέρω τῶρα !
Κ' ἡ ὠρα μακριὰ σου ποὺ περνᾷ εἶναι χαμένη ὠρα.
Μὰ ἴσως καὶ νάρθει ἓνας καιρὸς, ὅταν μακριὰ σου ξήσω,
κι' αὐτὴν νὰ τὴ ζητήσω !

ΦΑΝΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΝΥΦΙΚΗ ΚΑΛΥΠΤΡΑ

Πάναγνη καὶ ἀμόλυνη κ' αἰθέρια καὶ χιονάτη,
κι' ὅπως ἀφρός, στοῦ κυματιοῦ τὸ σπάσιμο, φιλᾷ
τοῦ κύνειου βράχου τὰ πλευρά—, ὁμοια κ' ἐσύ, γιομάτη
ἀσπράδα πλέρια καὶ τιμὴ, φιλᾷς τὴν ἀπαλά.

Στέφανο, λευκοστέφανο, γυρλαντοκεντημένο
τὰ χέρια σου τ' ἀφρόπλαστα τῆς ρίχνεις στὰ μαλλιά
καὶ κένη μὲ χαμόγελο γλυκοβαλαντωμένο
ἀφήνει τὸ μοσχόκορμι στὴν πλάνα σου ἀγκαλιά.

Καμαροδότρα χαρωπὴ ! Πάνω σου, κάθε μάτι
κοπέλλας λιγερόκορμης. Γιὰ σὲ γλυκομιλᾷ
τὸ κάθε στόμα. Ἡ κάθε μιὰ γιὰ σὲ χαμογελά

Νυφούλα ! Ὄνομα γλυκὸ καὶ μυριολατρεμένο.
Τάχα τοῦ βρίσκεται καμμιά μισήτρα κοπελλιὰ ;
Ποιὰ κόρη δὲ νειρεύθηκε τῆς νύμφης τὰ φιλιὰ ;

1.—ΕΡΡΙΞ' ΑΠΟΨΕ . . .

*Ερριξ' ἀπόψε γύρω μας, σάν νεκρικό σεντόνι,
τὸ ὄργρο τῆς πέπλο κ' ἐκρημνῆ καταχνιά, δῶ-πέρα,
τὰ δάση καὶ τὶς ρηματιές κ' ἔτσι πολὺ πυκνώνει,
πού, λές, ἡ νύχτα γύρισε, κ' ἔφυγε πίσω ἡ μέρα . . .

. . . Καὶ σβήσανε τὰ σκορπιστὰ σπιτάκια, τὸ χωριό,
πού πᾶνω στὴ βουνοπλαγιά εἶναι γερὰ χτισμένο,
μὲ τὸ καλὸ τῆς ἐκκλησιᾶς ψηλὸ καμκαναριό
καὶ τὸ δρομάκι τὸ στενὸ, μένει κ' αὐτὸ κρυμμένο . . .

*Ἡ νύχτα πάντα καὶ γυρνᾷ μιά νύχτ' ἀσκροντομένη—
κ' ὁ χρόνος πιά σταμάτησε σὲ ὄρες μυστηρίου !
Τοῦ ἡλίου τὴ λαμπρόφοτη λαμπάδα πιά σβησμένη,
λές, στὴν ὄργῃ του, πῶς κρατᾷ τὸ χέρι τοῦ Κυρίου . . .

*Ὅλο πυκνώνει κ' ἐρχεται τῆς καταχνιάς ἡ μπόρα
κ' ἀνήσυχα κραξίματα, φωνές, τὰ ξὰ σκορποῖνε,
γιατὶ φοβοῦντας πῶς κ' αὐτὰ, πιά, μὲς στὴν ἄσπρη χώρα,
νὰ πρασινίζουν τὰ βουνά, τριγύρω, δὲ θὰ δοῦνε.

2.—ΧΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΟΣ ΘΡΗΝΟΣ

Μέσα στὸ βράδυ τὸ θλιβὸ τρέμουν καὶ σιγοκλαῖνε,
μοιρολογητρες κλαίουσες, οἱ λεῦκες στὸν αἰθέρα
γιὰ μιὰ στιγμὴν, ὀρθώνονται καὶ πᾶνουν πιά νὰ λένε,
μὰ πάλι γέρνουν τὶς κορφές, στὸ φύσημα τ' ἀγέρα

κ' ἀρχίζουν τὸ μουρμουριστὸ καὶ τὸ πικρὸ τους κλάμα . . .
Μὲς στὴ βαθειὰ τὴ ρηματιά, πού γλυκοκελαρύζουν,
αὐλάκι γάργαρο νερά, μοιρολογοῦνε ἀντάμα
κ' οἱ καρδιές, ἴσκιο βαρὺ τριγύρω πού σκορπίζουν . . .

Κλαῖν, γιατί βλέπουν ν' ἀρχεται μουντὸ τὸ χινοπῶρι,
κ' ὡς μὲς στὶς ρίζες τὰ περνᾷ τοῦ τρόμου ἀνατριχίλα.
Θᾶρτει μαζί του νὰ τὰ βρεῖ τὸ κρύο τὸ ξεροβόρι,
καὶ πεθαμένα νὰ σκορπᾷ τὰ κίτρινά τους φύλλα.

Μέσα στὸ βράδυ, καρδιές καὶ λεῦκες κλαῖνε ἀντάμα
τὸ φύλλωμα τὸ πράσινο πού ἡ μπόρα θὰ σκορπίσει
κ' ἡ πονεμένη μου ψυχὴ ξεσπᾷ κ' αὐτὴ κλάμα,
γιατὶ μὲ τὸ χινοπῶρο σιγὰ κ' αὐτὴ θὰ σβήσει ! . .

3.—ΤΟ ΠΕΘΑΜΕΝΟ ΠΕΥΚΟ . . .

Μέσα στὰ τόσ' ἀδέρφια σου τὰ πρασινοτυμένα,
πεῦκο ξερό, σάν ποιὰ κακιά στιγμὴ σ' ἔχει χτυπήσει,
καὶ τί μαράζι ἀγιάτρευτο σ' ἐμάρανεν ; Ὡμίμενα,
κ' ἡ κουκουβάγια πάνω σου φοβᾶται νὰ καθίσει !

Στέκεις βουβὸ καὶ δὲν κουνᾷς τὰ λίγα ξεροκλάδια,
στὰ προῖνά, μὲ τὴν αὐγὴ, τὰ δειλινά, τὸ βράδυ,
στ' ἀνάλαφρα καὶ δροσερὰ τοῦ ἀγέρα μύρια χάρδια,
κ' οὔτε περαστικῶν πουλιῶν μαζεύεις τὸ κοπάδι.

Τὸ ξεροβόρι σάν φυσᾷ καὶ σάν μανιάζει ἡ μπόρα,
δὲ γέρνεις, πεῦκο, τὴν κορφὴ καὶ δὲν ἀνατριχιάζεις,
κ' οὔτε γιὰ τ' ἀστραπόβροντα, στῆς τρικυμᾶς τὴν ὄρα,
δὲν τρέμεις, σάν τ' ἀδέρφια σου, καὶ δὲν τὰ λογαριάζεις.

*Ἰσκιό τριγύρω δὲ σκορπᾷς γιὰ τὸν ἀποσταλμένο,
στὶς ὄρες τοῦ μεσημεριοῦ, κ' ἔτσι βουβὸ πού μένεις,
πεῦκο ξερό—πῶς σὲ πονεῖ ! — μὴν εἶπαι στοιχειωμένο,
καὶ κάποιου ξεγητέματος τὸν ἐρχομὸ προσμένεις ;

ΑΣ ΕΒΓΕΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΟΥ . . .

*Ἄς ἔβγει τὸ τραγοῦδι μου σιγόφωνο,
πλεγμένο μὲ τὰ λόγια τὰ εἰπωμένα,
πού τόσοι τὰ ξυνάειπανε, καλότρυχοι !
σὰ ξήσανε τὴν πρώτη τους ἀγάπη, σάν κ' ἐμένα !

Δὲν πρέπουνε ρυθμοὶ σοφοὶ καὶ δύσκολοι
σὲ μιὰν ἀγάπη ἀπλή, πού τόσες μοιάζει,
σὲ μιὰν ἀγάπη ἀμόλυνη καὶ ἀτέλειωτη,
πού ὄνειρατα μοσκοβολᾷ καὶ ἐλπίδες εὐωδιάζει !

Κι ἄς ξεχαστεῖ σάν τὸ διαβάσουν ἀνοιαστα,
κανέναν κριτικὸς μὴν τ' ἀναλύσει,
σάν τὴν ἀγάπη μου ἄς περάσει ἀκοίταχτο
τ' ἀπλότατο τραγοῦδι μου πού θέλω νὰ τὴν κλεί-
[σει].

Καὶ μόνο, τὸ παιδιὰ σάν τὸ γροικήσουνε,
—τ' ἀνήσυχα παιδιὰ πού καρτερᾶνε—
τὴ μουσικὴ τοῦ τραγουδιοῦ μου ἀκούγοντας,
ἄμποτες νὰ τὸ νοιώσουνε πῶς γιὰ φιλιὰ διηῶνε !

ΚΡΗΣΤΟΣ

1. ΣΤΟ ΧΑΡΕΜΙ

Σταυροπόδι καθησπῆνη στὸ σοφά,
στοῦ Σουλτάνου τὸ χαρέμι, κάποια σκλάβια
μὲ λαχτῆρα τὸ τσιμποῦκι τῆς ρουφᾷ
γιὰ νὰ σβήσῃ τῆς καρδιάς τῆς κρύφια λάβα.

Σὲ λιγάκι ξεφωνίζει—Μουσταφά !
τὰ λιλά μου τὰ πασσοῦμα ἔλα τράβα,
Κουβεντιάζει σ' ἓνα δοῦλο πού φορᾷ
γιὰ τὰ μάτια τῆς τὰ δλόγλυκα, τὰ μπλάβα.

Τὴν ἀκουσε κ' ἀρήνει τὸ κοράνι
καὶ τρέχει στὸν ὄντᾷ τῆς. Μ' ἓνα βᾶχ !
φαρδιά-πλατεῖα τὴ ρίχνει στὸ ντιβάνι.

—«Κουζούμ ! στὴν ἀγκαλιά μου ἔλα νὰ γέλης»
τῆς λέει, καὶ μαρμαρώνει—«ὦ ! Ἀλλάχ !
Στακότανε στὴν πόρτα ὁ Βεζύρης.

2.—ΤΟ ΡΟΔΟ ΤΗΣ ΣΤΑΜΠΟΥΛ

Στὰ πόδια τῆς βραχιόλια ἀπὸ μπακίρι.
Τὸ ντέφι στὰ μικρὰ τῆς τὰ χερᾶκια
σηκώνει κάπου κάπου τὰ γιασιμάκια
καὶ τὸ χορὸ μονάχη τῆς τὸν σῦρει.

Ἐδῶ, ἐδῶ κυττάξτε πανηγῦρι !
Στὴν καρδιά σας ἀνάβουν τὰ μεράκια.
Τρεῖς ἄντρες τὴ κρατοῦν τὰ παλαμάκια,
κ' ἓνας ντουνιαῖς σιμώνει στὸ σείρι.

Τώρα πολλοὶ φωνάζουν στὸ μεϊντάνι
«Νὰ ξήσεις, τῆς Σταμποῦλ ἐσὺ τὸ γιούλι»
στὴ μέση τῆς σηκώνει τὸ φουστάνι

καὶ τὸ στερνὸ τῆς ἔδειξε τὸ τοῦλι . . .
Καὶ ποθοκλανταγμένο τὸ Χασάνι
στὴν ἀγκαλιά του σπρίγγει τὸ νταβούλι !

ΣΤΑΛΑΓΜΑΤΙΕΣ . . .

Δὲν σ' ἀγαπῶ. Κι' ἂν στῶλεγα,
ἦταν γιὰ νὰ μοῦ πεῖς
ψευδιστὰ, μὲ δάκρυα,
καὶ σὺ τὴν ἴδια λάξη,
μὲ τὴ γλυκειὰ φωνούλα σου,
πού μοιάζει μουσικὴ
πού σιγολένε τὰ πουλιὰ
ἀκόμη κριχοῦ φέξει.

Δὲν σ' ἀγαπῶ. Κι' ἂν στῶλεγα
ἦταν γιατί μάρεσει
νὰ νοιώθῃ τὴν καρδοῦλα σου
μὲ πόθο νὰ χτυπᾷ,
καὶ τὴν παρθένα σου ψυχὴ
λιγόδθυμη νὰ κέρτει
στοῦ ἔρωτά μου, τοῦ ἄστατου,
τὰ λάγνα τὰ φιλιὰ.

Δὲν σ' ἀγαποῦσα, λαύλουδο,
τῆς τόσης ὀμμορφιάς.
Κι' ἂν μιάδαγα τὰ φύλλα σου
ἀγάλια ἓνα-ἓνα,
ἦταν γιατί μοῦ ἄρεσε,
σὲ ὄρες μοναξιάς,
ν' ἀνιστορῶ μὲ κλάματα
τὶς χάρες σου σὲ μένα . . .

Μ. ΜΠΑΓΛΑΝΕΑΣ

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ ΣΟΥ

Κάποια νησιώτικη γιορτὴ,
φαρεύοντας μὲ τὴ συρτή.
στ' ἀπόχειλα τοῦ φάρου,
τὸ δόλωμά μου, στὸν ἀφρὸ
καθὼς περνοῦσε, τὸ φτερό
ἀγκίστρωσε τοῦ γλάρου.

Τὴ μεταξένια μου κλωστή,
μὴν τύχη καὶ μοῦ μπερδευτὴ,
σιγὰ-σιγὰ τραβοῦσα,
κ' ἀπὸ τ' ἀπρόσχετο πουλι
ἀπὸ τὸ γλᾶρο πῶς πολὺ
μὲς στὴν καρδιά πονοῦσα.

Μὰ σάν τὸν ἔσυρα κοντά,
κ' ἀπὸ τὴ βάρκα μου σκυρτᾷ
γονάτισα νὰ βγάλω
ἀπὸ τ' ἀνήμπορο φτερό
τὸ ἀγκίστρι τὸ φαρμακερὸ
—τὸν πόνο τὸν μεγάλο—,

τ' ἀφορεσμένο τὸ πουλι
μὲ τὴ γιομάτη του χολὴ
μὲ ταίμπησε στὸ στόμα.

*Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ
στιγμὴ δὲν ἔκλεισε ἡ πληγὴ
μὰ στάζει τὸ αἷμα ἀκόμα.

γαίναμε, μ' όποιους κι' άν είμαστε. Τοῦ Νάνη δέν τοῦ έλεγε μιὰ λέξη, ούτε σήκωνε τὰ μάτια της νά τόν ιδῆ. Καί μέ τήν Ἀναστασία ἀκόμα έβρισκε άφορμές νά γκρινιάζει έλη τήν ώρα.

— Πώς μου μιλάς έτσι; τής παραπονέθηκε μιὰ μέρα ή Μαρούφια.

— Μέ τό συγγενικό θάρρος! τής αποκρίθηκε σκληρότατα ή Κιάρρα.

Εὐτυχώς πού ή Μαρούφια δέν τή συνερίζονταν. Είτε γι' άγάπη τοῦ Νάνη, είτε γιατί τή θεωρούσε μικρή, είτε γιατί είχε μάθει τή δυσάρεστη περιπέτειά της. Κι οι σκηνές μεταξύ τους ήταν σύντομες κι' έτελειωναν μέ συμφιλίωση.

Η κακοδιαθεσία της Κιάρρας είχε χαλάσει όλωςδιόλου τή ζωή της. Μαζύ της υποφέραμε όλοι. Ἐννοῶ ή Λουίζα, εγώ κι ή Μαρούφια. (Γιατί ή Νάνης κι ή Ἀναστασία, οι εὐτυχισμένοι, δέν έδιναν πεντάρα). Η έπιθυμία μας, όπως βέβαια και της Κιάρρας, ήταν νά φύγουμε τό γρηγορότερο από τό Παρίσι: έκείνο, πού δέν είχε πιά κανένα θέλητρο γιά μάς. Δέν μπορούσαμε όμως νά έπισπεύτουμε τήν αναχώρησή μας, γιατί φοβόμαστε τό Νάνη.

Έτσι πέρασε κείνος ή μήνας, από τους πιάθιμμένους της ζωής μας: Νά βλέπω τήν Κιάρρα μου τόσο δυστυχισμένη και νά μή μπορώ νά τήν παρηγορήσω. Νά είμαι υποχρεωμένος νά νέχομαι τους παράνομους έρωτες τοῦ γιού μου. Καί νά χω μπροστά μου ένα Πιέρρο Μαρούφα, αίνιγμα ζωντανό, πού όπως κι άν έκανα νά τό λύσω, δέν έβρισκα παρά τή μεγαλύτερη δυστυχία!

Γιά τήν Κιάρρα, ή Λουίζα κι εγώ είχαμε αρχίσει νά φοβόμαστε σοβαρά. Μας φαινόταν πως κινδύνευε ή υγεία της.

Πραγματικώς, ύστερ' από δέκα μέρες είχε μείνει ή μισή. Έλυωνε τό κορίτσι, κι ίσως όχι τόσο απ' τήν άγάπη, όσο από τή σκασίλα, πού της ήρθαν έτσι άνάποδα...

Έπιτέλους, πρὸς μεγάλη μας άνκούρηση, ήρθε κι ή μέρα πού είχαμε όρίσει γιά τήν έπιστροφή.

Ο Νάνης, φυσικά, δέν είχε πιά αντίρρηση. Μά κι ή Ἀναστασία—άλήθεια, φέμματα, —έλεγε πως βαρέθηκε τό Παρίσι...

Πήγαμε στή Μασσαλία κι από κει μαρκωστήκαμε στο βικτόρι πού θά μάς γύριζε στήν Ελλάδα.

Στήν Κέρκυρα δέν έμείναμε πρὸ λίγες ώρες. Εκεί πιά χωριστήκαμε από τους Μαρούφιας. Ἀλλά γιά πόσον άραγε κερδίσαμε; Ὁμολογῶ πως μέ μεγάλη μου ευχαρίστηση, τήν τελευταία στιγμή, άκουσα τό Νάνη νά λέη της Ἀναστασίας:

— Ἄ, όχι! Τοῦ χρόνου δέν πιστεύω νά έρθουμε στήν Κέρκυρα...

Τήν είχε χορτάσει; Δέν τοῦ άρεσε πιά; Πολύ πιθανό. Δέν μπορούσα νά ξέρω άκόμα, μά είχα τήν υποψία πως ή γιός μου ήταν από τους ανθρώπους εκείνους πού δέν άγαποῦν τους «κλώνιους δεσμούς». Η τρέλλα του ήταν ως πού νάποχτήση τή γυναίκα πού τοῦ άρεσε. Ἐπειτα τοῦ περνούσε. Καί γρήγορα.

Έτσι τοῦλάχιστο είχε συμβεί ως τώρα και μέ τήν Ἀντιγόνη και μέ τή Μαριώ. Έτσι θά συνέβαινε και μέ τήν Ἀναστασία. Τοῦ κάκου είχα φοβηθεῖ τίποτα σοβαρότερο έπειδή αὐτή ήταν σε άνώτερη θέση από τίς δυό άλλες. Για τό γιός μου, φαίνεται όλες οι γυναίκες ήταν... γυναίκες.

Ὡστόσο, στο πλησιάζαμε στήν Ελλάδα, ή μελαγχολία, ή κακοδιαθεσία της Κιάρρας λιγόστευε. Κι όταν φτάσαμε στον Πειραιά κι είδαμε από μακριά τό φῶτα της Ἀθήνας, ή κόρη μου μαζί φάνηκε τόσο καλή στήν υγεία της, όσο και τήν ήμέρα πού φεύγαμε γιά τήν Κέρκυρα...

Αὐτή χαιρόταν πού θά ξανάβλεπε τόν Ἄρη της. Φυσικά! Μπορούσε νά τόν βαρέθηκε, άφού δέν είχε κάμει μαζί του πρὸς λίγους περιπάτους;

Τὰ δυστυχισμένα τό κορίτσι, γιά νά μήν έχουν στον έρωτα τήν έλευθερία των αγοριών, είναι καταδικασμένα σ' «κλώνιους δεσμούς» μέ νέους, πού κάποτε δέν αξίζουν περισσότερο από μιὰ Μαριώ ή, τό πολύ-πολύ από μιὰ Μαρούφια! Δέν έχουν τό φυσικό κότερο δικαίωμα τοῦ ανθρώπου: νά βαρεθούν! Καί όταν τό παίρνουν μονάχα τους, τό πληρώνουν μέ μιὰ δυσρήμηση, πού κάποτε φέρνει πραγματική δυστυχία...

(Ακολουθεῖ).

Τό δεκαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἔχομε μεγάλες άμφιβολίες...

Ο «Κατάδικος» τοῦ Κωνσταντίνου Θεοτόκη, έν' από τό «ἀριστουργήματα» της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, βγήκε πρὸ τριῶν μηνῶν στο Παρίσι, κατά μετάφραση τοῦ κ. Α. Κραϊτέφσκυ, και κρίνεται όλοένα στον γαλλικό τύπο. Η κυρία Ειρήνη Δεντρινάου, στήν Κέρκυρα, μάς έπε μ' εὐλάβεια τίς κρίσεις, όσες είχαν φανεῖ ός τίς αρχές Ἀπριλίου και, μέ πατριωτικό κάμαρι, τίς δημοσίευσε στήν κερκυραϊκή «Ἐλευθερία». Είναι από τόν «Figaro», τό «Exci-cior», τόν «Intransigent» και τό «Journal des Hellenes»... Ἐ, λοιπόν, οι κρίσεις αυτές κάθε άλλο δείχνουν παρά ότι ή «Κατάδικος» έκληνος σοβαρά τήν προσοχή των φιλολογικῶν κύκλων στο Παρίσι. Είναι άσήμαντες, συμβατικές, από κείνες πού γράφονται γιά κάθε έλληνικό βιβλίο πού βγαίνει γαλλικά, όταν φροντίση λίγο ή εκδότης, κανένας φίλος, ή ή Ἑλληνική Πρεσβεία. Το γεγονός μάλιστα ότι στηρίζονται όλες στήν κριτική τοῦ κ. Philéas Lebesque, τοῦ καλοῦ μας φίλου, πού βρέχει τους ένθουσιασμούς του επί δικαίους και άδίκους, μαρτυρεῖ ότι οι γράφοντες δέν έδιάβασαν ίσως ούτε τό βιβλίο, παρά μόνο τόν πρόλογο, γιά νά συνοψίσουν τή βιογραφία τοῦ συγγραφέα και τή γνώμη τοῦ φιλέλληνας πού όνομάσαμε.

Ἀληθινά, είναι φλιβερό. Ἔχομε τήν ιδέα ότι ή Λογοτεχνία μας,—ποίησι και πεζογραφία,—αξίζει νά γίνη πανευρωπαϊκή, παγκόσμια. Μεταφράζονται κατά καιρούς σε ξένες γλώσσες,—γαλλικά, άγγλικά, ιταλικά, γερμανικά,—τά καλύτερα προϊόντα της. Καί περνοῦν παντοῦ άπαρατήρητα! Ἄν έξαιρέσουμε δηλαδή τόν Παλαμά, πού μπορεί κανείς νά πῆ πως είναι σήμερα ποιητής μ' ευρωπαϊκή φήμη, οι άλλοι, και μάλιστα οι πεζογράφοι, πού οι θαυμαστές τους δοκίμασαν νά τούς «έξαγούσουν», έμειναν στά σύνορα τους. Περισσότερο ίσως κι' από τόν Παπαδιαμάντη, κι' από τόν Καρκαβίτσα, και—γιά τήν ώρα,—από τό Θεοτόκη, ή από τόν Δροσίνη παλαιότερα, τόν Βιζυηνό και τόν Βικέλα, ή Ροΐδης μέ τήν «Πάπισσα Ἰωάννα», κίνησε πιά ζοηρά τήν προσοχή. Ἄλλά ούτε γι' αὐτό τό βιβλίο, άν κ' έπροκάλεσε τόσες αὐθάρητες κι' άληθινά ένθουσιώδεις κριτικές, δέν μπορούμε νά πούμε ότι κατέκτησε τό «ευρωπαϊκό κοινό» όπως βλέπουμε στίς ήμέρες μας νά τό κατακτοῦν έργα άλλα, είτε με-

ταίφρασιμένα από μικρές άγνωστες λογοτεχνίες, είτε γραμμένα από βαλκανικούς λογοτέχνες πού έμαθαν πρὸς αὐτό τό σκοπό γαλλικά,— π.χ. σάν τόν Παναγιό Ἰστράτι, πού άναντίρρητα σήμερα είναι παγκόσμιος.

Δέν ξέρομε ακόμα. Σε λίγο ίσως κι' ή «Κατάδικος» νάχη τήν τύχη της «Κυρά-Κυραλίνας». Το βέβαιο είναι ότι, ως σήμερα, ούτε αὐτό, ούτε άλλο νεοελληνικό βιβλίο δέν τήν αξιόθηκε. Κ' έπειδή απόπειρες έχουν γίνει πολλές, πρέπει νά συμπεράνουμε έν' από τά τρία: Ἡ ότι ή Νεοελληνική Λογοτεχνία, μ' όλα μας τά καμάρια και τά καυχήματα, δέν έχει ακόμα «ἀριστουργήματα» γιά Ευρωπαίους, ή ότι οι ξένοι θαυμαστές της δέν έδιάλεξαν ως τώρα νά παρουσιάσουν έκείνα πού θά μπορούσαν νά κάμουν έντύπωση και παραέξο' ή ότι δέν ήξεραν νά τά μεταφράσουν κατά τρόπο πού νά διατηρηθῆ και νά δείχνη όλη τους τήν αξία. Μπορούμε, ίσως, νά υποθέσουμε ακόμα ότι κανένας από τους δικούς μας «μεταφρασμένους» δέν έντυχε νά βρῆ τόν Ρομάν Ρολλάν του.

Εὐχόμεθα ώστόσο, γι' αὐτή τήν τύχη ή τήν άτυχία, νά μή φταίη ή Λογοτεχνία μας γενικά. Ὁμολογοῦμε όμως ότι έχομε μεγάλες άμφιβολίες...

Φιλαδέλφειος και Σα

Αὐτές τίς ήμέρες είχαμε και τήν κρίση τοῦ Φιλαδέλφειου. Κι' άκούσαμε πάλι «τάς σοφάς περί ποιήσεως συνταγὰς των παρ' ήμιν καθηγητῶν της Φαρμακολογίας», όπως έγραφε ή μακαρίτης ή Ροΐδης τό 1870, ή «της Ἀρχαιολογίας», όπως θά έγραφε σήμερα ή ίδιος...

Δέν άμφισβητοῦμε τήν αξία της λυρικῆς συλλογῆς πού βραβεύθηκε. Νομίζομε μόνο ότι τό βραβεῖο δέν της προσθέτει τίποτε άπολύτως. Ἰσως μάλιστα και νά της άφαιρέη. Γιατί όχι μόνο στον έφετείνό Φιλαδέλφειο, ή στον περσινό Καλοκαιρίνειο, αλλά σ' όλους αυτούς τους «Διαγωνισμούς» διορίζονται κριταί, σοφοί κατά τάλλα άνθρωποι, αλλά άναρχοί νά κρίνουν μέ κριός ένα ποίημα ή ένα δραματικό έργο.

Βέβαιο κ' οι άγωνοθέται είναι άξιόπαινοι, κι' ή «Παρνασσός» πού έκτελεῖ μέ τόσο ζήλο και στοργή τίς διαθήκες. Ἀλλά τόποτελέσματα δέν είναι καθόλου ικανοποιητικά. Δέν άρκει, βλέπετε, γιά νά γίνη ένας διαγωνισμός, νά υπάρχη κληροδότημα και τίμοι άνθρωποι πού νά τό σέβονται. Χρειάζονται και κάποιαι δροι πού νά γεννοῦν μάν άλλου είδους έμπιστοσύνη. Καί πρώτιστα κατάλληλοι κριταί. Ο

αὐτὸ σχολίον: «Σὲ δύο λόγια ἕλος ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ Ξενοπούλου. Προσέχει τὴν κυκλοφορίαν μ' ἐμπορικὴ ἐπιμέλεια, ἀπρεκασιμὸς, φαίνεται, ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς... ἑθοῦ Ἑβραϊσμοῦ»!!!

— «Ἐθνικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Ἑλλάδος», μηνιαία ἐκδόσις. Ἔτος Α', ἀριθ. 1. Μάιος. Γενικὸς διευθυντὴς Δῶρης Κουβαράς. Ἰλνὴ ἐκλεκτὴ καὶ εἰκονογράφος κλουσία. Ἐκτὸς καιμένου: ἡ πολυθρύλητος «Σταύρωσις» τοῦ Θεοτοκοπούλου. Ἐκτενὴς «Ἐπιθεώρησις τῶν Ἐπιθεωρήσεων» (περιοδικὸν) μὲ ἀκριβεστάτας περιλήψεις τῶν κυριωτέρων δημοσιευμάτων.

— «Τὸ Σχολεῖο μας». Μαθητικὸ περιοδικὸ ποῦ ἐκδίδεται, συντάσσεται καὶ εἰκονογραφεῖται ἀπὸ μαθητριάς τοῦ ἐν Ἀθήναις Παρθεναιωγιστοῦ τῆς κυρίας Μίνας Ν. Ἀηδοπούλου. Πολὺ καλοτυπωμένον. Πολλὰ ἀπὸ τὰ κομμάτια του χαριτωμένα, ἀλλὰ προπάντων ἀπὸ τὰ σκίτσα του. Ἐχει ἀκόμη καὶ μουσικὴν, πρωτότυπον σύνθεσιν μαθητριάς.

— «Δελτίον Ἀναδημαϊκοῦ Ὀμίλου» (τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). Ἔτος Β', ἀριθ. 1 Ἀπρίλιος. Συνεργάζονται οἱ κκ. Κ. Ἀμαντος, Δ. Κεραμόπουλος, Α. Σιγάλας Ν. Λουκάπουλος κ.ά.

— Ἔς τὸ «Libre» τοῦ κ. Ρουσσέλ (Ἀπρίλιος-Μάιος), κρίνονται διάφορα ποιητικὰ ἔργα, —μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ δύο τραγουδάκια τοῦ κ. Φουχάρη, ποῦ δημοσιεύθησαν εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίαν», ἀπὸ τὰ ἑποῖα ὁ κ. Ρουσσέλ προτιμᾷ τὸ ἑλληνικόν, — ἐξαικολουθεῖ δὲ ἡ πολεμικὴ ἐναντίον τοῦ Καβάφη καὶ τοῦ Σολωμοῦ, ἡ μᾶλλον ἐναντίον τῶν ἀπολογητῶν, καὶ κάποτε τῶν κατηγορῶν, τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων ποιητῶν. Κρίνεται ἐπίσης καὶ ἡ συλλογὴ διηγημάτων τοῦ κ. Βενέζη «Μανώλης Λέκκας καὶ ἄλλα διηγήματα», τὴν ἑποῖαν ὁ κ. Ρ. θεωρεῖ «πολὺ καλὴν ἐν τῷ συνόλῳ».

— «Δελτίον Πανελληνίου Κοινωνικῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων». Μηνιαῖον ὄργανον τοῦ ἐν Ἀθήναις ἱερυθέντος Γραφείου (δὸς Μαυρομιχάλη 4^Α), σκοπὸς τοῦ ἑποῖου εἶναι «ἡ ἐπίτευξις νομίμων καὶ βιωσίμων γόμων». Εἰς τὸ «Δελτίον» ἐξηγεῖται ὁ σκοπὸς καὶ δημοσιεύονται πληθὺς ἀγγελίαι γαμβρῶν καὶ νομιμῶν.

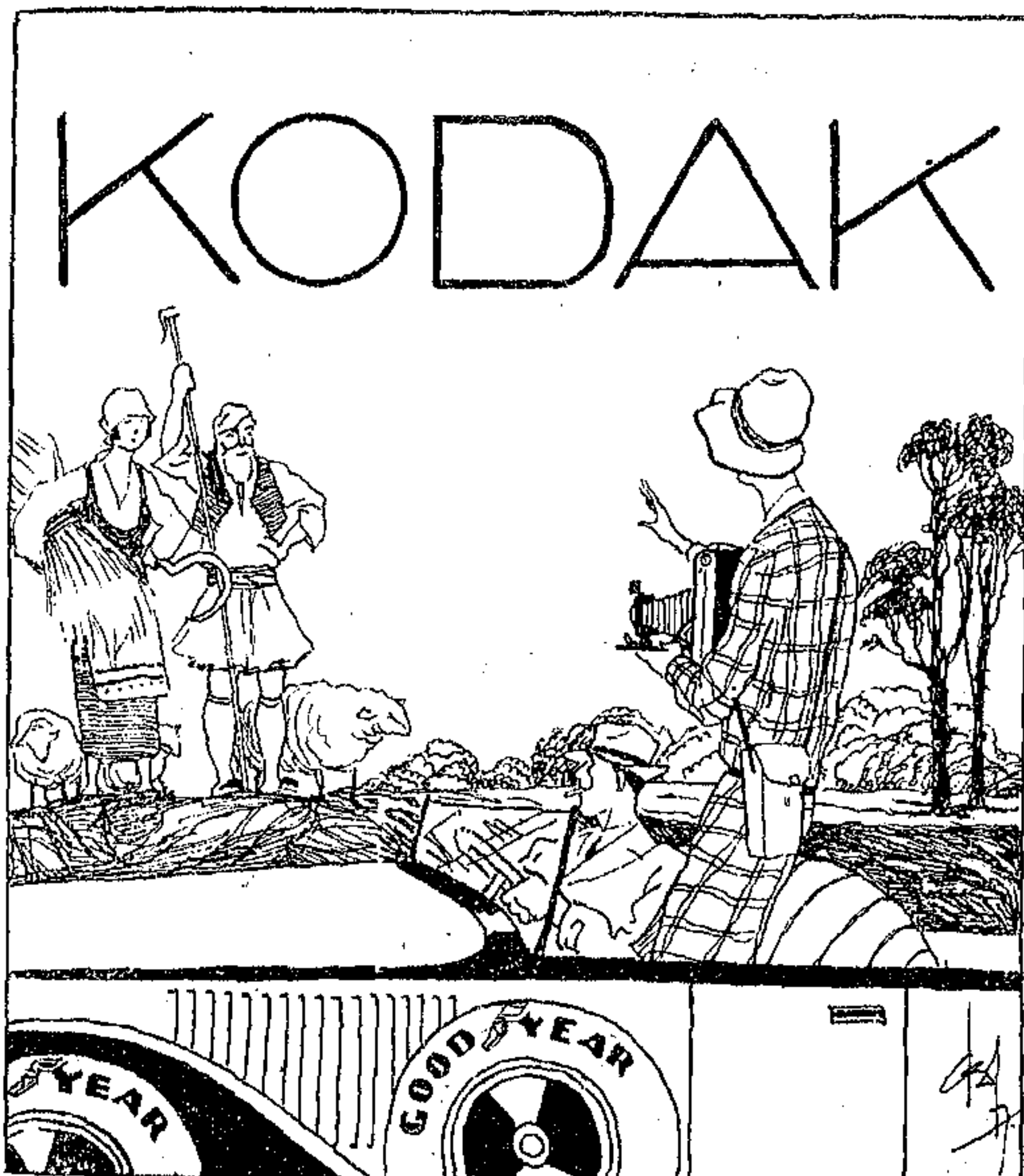
— Ἐλάδομεν καὶ τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς «Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης» μ' ἐνδιαφέρουσαν ὡς πάλιν τοτε ὕλην. Παρατηροῦμεν εἰς εἰς τὴν στήλην τῶν περιοδικῶν, ὅπου μέχρι τινὸς ἡ «Νέα Ἐστία» ἐκρίνετο εὐρύτατα, τώρα μάλις ἀναφέρεται. Ἡθέλαμεν νὰ μάθωμεν διὰ ποῖον λόγον ἐπέσαμεν εἰς δυσμένειαν. Κάποιε παρεξήγησις χωρὶς ἄλλο!

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

22 Μαΐου

κ. Κ. Α. Κέρκυραν. Δυστυχῶς τὰ ἐλάβαμεν ἀργὰ διὰ τοῦτο τὸ τεῦχος. Θὰ δημοσιευθοῦν ἔλα εἰς τὸ ἐρχόμενον μὲ τὰς θερμότητάς μας εὐχαριστίας. Διὰ τὸ τεῦχος, ποῦ θὰ ἐκδώσῃ ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ἀπερωμένον εἰς τὰ Ἐκκτόχρονα τοῦ Μαρκορᾶ, ἐστείλαμεν τὴν μικράν μας συμβολήν. Πρὸς τὸν Φ. Ο. Κ. καὶ τὴν κυρίαν Δεσφίνου συγχαρητήρια διὰ τὴν ὡραίαν πρωτοβουλίαν. — κ. Ν. Σαρ. Ἐνταῦθα. Ἐχετε ἀπόλυτον δίκιο, τὰ λέτε ὡραϊότατα, ἀλλ' αὐτὰ δὲν εἶναι διὰ «φιλοξενίαν» στοῦ περιοδι-

κόν μας. Ἡ κατάντια εἶναι τέτοια, ποῦ θὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς πάρουν καὶ ὡς χαιρεκάκους. — κ. Γ. Ε. Ἐνταῦθα. Ναι, κατὰ λάθος παρελήφθη τὸ ἔννομα τοῦ Χ. Ν. Μπιάλις, τοῦ Ἑβραίου ποιητοῦ, τοῦ ἑποῖου δημοσιεύθη ἄλλοτε εἰς τὴν «Ν. Ἐστίαν» καὶ τὸ «Ἐραγοῦδι τῶν Νάνων». — κ. Δ. Στ. Θεσσαλονίκην. Μετὰ χαρᾶς ἐλάβαμεν εἰδήσεις σας. Τὰ «θαμμένα» θὰ ξεθαφτοῦν, ἐννοία σας. — κ. Α. Β. Ἐνταῦθα. Ἰπάρχουν καὶ ἐκεῖνα καὶ κάποτε θὰ δημοσιευθοῦν. Ἄν βιάζεσθε ὅμως, μπορείτε νὰ τὰ δώσετε ἄλλοῦ καὶ νὰ μᾶς σταίτε νεώτερα. — κ. Χ. Γ. Σ. Ἰωάννινα. Εὐχαριστοῦμαι. Νὰ σταίτε αὐτὰ ποῦ σὰς περισσεύουν, ἀλλὰ νὰ σφισιῶστε πάλιν τὰ ἐλλείποντα. — κ. Καπ. Ἄγιον Νικόλαον. Ἐνεγράφητε, εὐχαριστοῦμεν. Διὰ τὸ ἄλλο θὰ σὰς ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρχόμενον. — κ. Σ. Ἐνταῦθα. Ἰπάρχει καὶ θὰ δημοσιευθῇ. Ὁ Γ. (ψευδώνυμον) εἶναι πασίγνωστος συγγραφεὺς καὶ ἀπαρῶμεν πῶς δὲν τὸν γνωρίζετε. Τὰ βιβλία του μάλιστα ἔχουν σήμερὰ τὴν μεγαλυτέρα διάδοσιν ἀπ' ὅλα τὰ ἑλληνικὰ. Ἡ «Ἐλευθέρα Σικηνή» θὰ παύσῃ κατὰ προτίμησιν ἔργα νεωτεριστικὰ. Δι' ἀρχαῖα δὲν γνωρίζομεν, ἀκούομεν ὅμως ὅτι θὰ παύσῃ καὶ νῦν ἑλληνικὰ, τοῦ Σιλπη, τοῦ Μπόγγη, τοῦ Συναδινῶ (ἡ «Ἐρωτόκριτος»), τοῦ Ἰδίου τοῦ κ. Μελά κ.ά. — κ. Ν. Δ. Π. Τρίκαλα. Νομίζομεν ὅτι τὴν γνώμην ποῦ ζητεῖτε, σὰς τὴν εἴπαμεν καὶ δημοσίαν καὶ ἰδιαιτέρως. Σὰς παρακαλοῦμεν νὰ ἐκναδιαβάσετε τὸ γράμμα μας. Δὲν ἀλλάξαμεν γνώμην ἀπὸ τότε. Ἄν θ' ἀλλάξαμεν ἀργὰ ἢ γρήγορα, αὐτὸ δὲν μποροῦμε βέβαια νὰ τὸ γνωρίζομεν. — κ. Δ. Σ. Κερκ. Εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρον. Ἄλλὰ νὰ τανίσετε καὶ νὰ πολλαπλασιάσετε τὰ καλλιτεχνικὰ σημεῖα τῆς περιγραφῆς. Ὅλα μαρτυροῦν ὅτι ἔμπορεῖτε. Τὰ λοιπὰ εἶναι μᾶλλον κοινοτοπία. Συνασπείλετέ το ἔτσι καὶ ἡ προτεραιότης του θὰ ληφθῇ ὑπ' ἄκρον. — δ. Γ. Κάρρον. Εὐχαριστοῦμεν γιὰ τὰ καλά λόγια. Ἄλλ' ὁ «Ἔτοχος» ἀξίει καλύτερον χειρισμόν. Ἀρκετὴ ἡ ἀνάλυσις. Εὐρῆτε τοῦ πράγματα! πλοκήν, καὶ ἕνα πῶς πρωτότυπον τέλος. — κ. Στ. Ρουσο. Ἡράκλειον. Διὰ τί ἔχετε αὐτὰς τὰς ἀμφιβολίας; Ἡ συνεργασία σας, ἐκλεκτὴ, περιμένει τὴν οἰσρὰν τῆς. — κ. Ἰω. Θεοδ. Πειραιᾶ. Πρωτόπαιρος ὄχι, ἀλλ' οὔτε ἀκόμη ἀρκετὰ ὄριμος. Μὴ βιάζεσθε. Ἡ τέχνη εἶναι μακρὰ... Ὁ σκοπὸς σας ἄς εἶναι νὰ κάμετε ἕνα τέλειον ἔργο, ἀδιάφορον πότε! — κ. ΑΒΓΔ, Βόλον. Θὰ γράφατε, φαίνεται, καὶ ἀρκετὰ καινούργιο. Ἄλλὰ χρειάζεται ἀκόμη καιρὸς. — κ. Τασσ. Γεράν. Θὰ ἔπρεπε νὰ συντομευθῇ, τὸ ὄψος νὰ γίνῃ περισσότερον σφιχτό, καὶ νὰ ἐξοβελισθοῦν ὅλα αἱ τυπικαί, αἱ συμβατικαὶ λέξεις καὶ φράσεις ποῦ ἐξεθώριασαν πλέον. Καὶ νὰ μᾶς σταλῇ πάλιν. Τὸ θέμα ἀξίει τέτοιαν φροντίδα. — κ. Ο. Γ. Π. Πόσον ὕλικόν γιὰ ἕνα ἀριστουργηματικὸν κομμάτι! Ἄλλὰ σὰς ἐτράθηε τὸ νόημα καὶ προσπεράσατε τὸ πρᾶγμα. Ὁ διάλογος πατέρα καὶ κόρης, ἐν ἐγγραφῶν φυσικός, θὰ ἦεν ἐκτακτός. Τὰ ἄλλα σας, περιμένουν. — κ. Κ. Διονυσ. Μὴ περιφρονεῖτε τὴν ἀπλούστευσιν τῶν νοημάτων καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν φράσεων μὲ τοὺς καθιερωμένους συντακτικὸς κανόνας. Ὁ ἀναγνώστης δὲν εἶναι ἐμπνευσμένος ἔπος ὁ ποιητής. Καὶ πάλιν δυσνόητον εὐρίσκομεν τὸ ποιημὰ σας. Καὶ ὅμως, ὅπου εἶναι ἔφες, εἶναι παλὺ ὡραῖον. — κ. Ἀγγελ. Γαλ. Νο-

Ἡ μαγικὴ ἄνοιξις,
ἡ ἐποχὴ τοῦ ἡλίου,
τῶν λουλουδιῶν, τῆς χαρᾶς,
καὶ τοῦ KODAK...

Ἐνα λεύκωμα μὲ φωτογραφίες παρμένες μὲ ἕνα KODAK ποῦ θὰ δείχνετε μὲ ὑπερηφάνεια στοὺς φίλους σας, θὰ εἶναι ἡ ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν εὐχαριστῶν στιγμῶν τῆς ζωῆς σας.

ΕΧΕΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΜΑΖΥ ΣΑΣ ΕΝΑ KODAK

μῆξομεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ξαναγράψετε, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ γ' τετράστιχον καὶ εἶναι τὸ μᾶλλον οἰκτιρῶδες.—κ. Ταρν Σαξ ἀπαντήσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον.—κ. Μανντ. Παιρικῶ. Χάρη τῆς τέχνης μόνο, θὰ ἔπρεπε ν' ἀνικαταστήσετε μερικὰς λέξεις τοῦ ποιήματος, ὅπου ὁ διονυσιακὸς εἶναι πολὺ ἄκρατος.—κ. Μ. Λεβόδειαν. Τὸ θέμα, παλαιὸν πλέον, μόνον μὲ μίαν πρωτότυπον τεχνουργίαν θὰ ἤμπορούσε ν' ἀνασθῆ.—κ. κ. "Ἀγγελον καὶ Ρέν, Χρυσανθ., Πάτρας. Δεκά καὶ τὰ δύο.—κ. Γ. Κ. Παιρικῶ. Λυπούμεθα εὐκρινῶς, διότι δὲν ἔχομεν χῶρον διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ὥραιας μεταφράσεως. Διατί δὲν διαλέγετε κάτι μικρότερον; Κριμα. Τὸ «Petit Chose» τοῦ Daulet θὰ ἀρχίσῃ μεταφραζόμενον συντόμως εἰς τὴν «Διάπλασιν τῶν Παίδων».—κ. Αἰε. Νησ. Ἄνδρον. Πρῶτον γράψιμον καὶ sans rature! Μὰ ἔτσι κάνουν, μὲ τὰ πρωτότυπα μάλιστα; Προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια! Ζωντανέψετε τὸν τύπον τοῦ ἔρωτος διὰ νὰ μὴ εἶναι μία ἀπλή καὶ ἀχρωμὸς ἀφήγησις τὸ πεζογράφημά σας.—κ. Κ. Ξενύχτ. Ρομαντισμὸς καὶ ἀπαισιοδοξία' εἰς τὸν ἐλαφρὸν κάπως αὐτὸν βαθμὸν, εἶναι ἀσύγχρονον διὰ τὴν ἐποχὴν, καὶ ζητεῖ ἔντασιν καὶ βάλος. Ἐπαινοῦμεν ὁμῶς τὴν στιχογραφικὴν σας ποιητικὴν: εἶναι μία ἐπανάστασις κατὰ τοῦ κοπιωτικῶ πλέον δωδεκκαουλλάβου. Ἀλλὰ νὰ τὴν τελειοποιήσετε μὲ πλουσιωτέραν ὁμοιοκαταληξίαν.—κ. κ. Γιάννην Κ. Ἐνταῦθα, Γ. Παπ. Ἐνταῦθα, Μάρ, Μ. Μπ. Θράκη, Στ. Μο. Δράμαν, Ἀρ. Σ. Ἐνταῦθα, Ε. Σ. Π. Λευκάδα, Ε. Κ. Λιγούδιταν, Χ. Γ. Σ., Δ. Ι. Π. Τρίπολιν, Νίς. Ν. Ζάκυνθον, Γ. Καβ. Ἐνταῦθα, Ἀθ. Δρ. Ἐνταῦθα. Θὰ σὰς ἀπαντήσωμεν, ἐλπίζομεν εἰς τὸ ἐρχόμενον.

Ἡ ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

Μὲ τὸ ἐρχόμενον 30^{ον} τεῦχος συμπληροῦται ὁ Ε' Τόμος τῆς «Νέας Ἐστίας», (Α' Ἐξαμηνία τοῦ 1929) τοῦ ὁποίου θὰ δώσωμεν Προμετωπίδα καὶ Πίνακα Περιεχομένων.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐξάμηνοι συνδρομηταὶ νὰ γανειώσουν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν των διὰ τὴν ἀπὸ 1ης Ἰουλίου ἀρχομένην Β' Ἐξαμηνίαν.

Παραταθείσης ἀπροόπτως τῆς ἀπουσίας τῆς δ Ταρσοῦλης, οἷτε εἰς τὸ σημερινὸν τεῦχος δὲν ἔγινε δυνατὸν νὰ δημοσιευθῇ συνέχεια τῆς «Ἀραιότητος». Εἰς τὸ ἐρχόμενον θὰ ἔχωμεν ἀσφαλῶς. Σημειωτέον ὅτι πάντοτε θὰ ναπληρώσωμεν καὶ τὰς 8 σελίδας, αἱ ὁποῖαι ἔλειψαν ἀπὸ τὸ προηγούμενον μόνον, διότι τὸ σημερινὸν τεῦχος εἶναι πλήρες (48σέλιδον).

“ΒΟΥΤΡΥΣ”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΙΝΩΝ & ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ & ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ

ΔΡΑΧ. ΙΙΙ.ΟΟΟ.ΟΟΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ 53

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ:

Λευκοί, ἔρυθροί, γλυκοὶ μισχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ:

Ἐπιτοασέζιοι, ἐπιδόρπιοι, δρεκτινοί, τονωτικοί.

ΒΕΡΜΟΥΤ

ἐκ παλαιῶ μισχάτου οἴνου.

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ ἀπαράμιλλος.

ΠΑΛΑΙ Ἡ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ ΒΟΥΤΡΥΣ

ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ

ἐξάμιλλον τῶν καλυτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ.
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΠΥΡΣΟΝ, Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Τὸ σημαντικώτερον μνημεῖον τῆς Νεοελληνικῆς Ἐκατονταετίας

Συγγράφεται ὑπὸ 700 ἐπιστημόνων, λογίων, συγγραφέων.

Ἐκδίδεται εἰς Τόμους μεγάλου τριστήλου σχήματος ἐκ σελίδων 1000 περίπου. πλουσίως εἰκονογραφημένους καὶ καλλιτεχνικώτατα χροσοδεμένους.

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ διὰ μηνιαίων 100δράχμων δόσεων, ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ διὰ τοὺς 12 πρώτους Τόμους ἀντὶ δρ. 3.000.—

Ζητήσατε ἐγκυκλίους καὶ πληροφορίας, γράφοντες:

ΠΥΡΣΟΝ Α. Ε., Λυκούργου 18, Ἀθῆναι